

2017

Το διαδίκτυο στην Ελλάδα

World Internet Project

Τελική Έκθεση

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

2017

Το Διαδίκτυο στην Ελλάδα

ΤΕΛΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

Μάϊος 2017

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ

Εκπρόσωπος του WIP στην Ελλάδα & Κύριος Ερευνητής

Καθηγητής Νίκος Δεμερτζής,
Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών
Πανεπιστήμιο Αθηνών

Ερευνητική ομάδα του ΕΚΚΕ

Απόστολος Λιναρδής
Χριστίνα Φρέντζου
Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών

Συγγραφική ομάδα

Κωνσταντίνος Βαδράτσικας
Νίκος Δεμερτζής
Δήμητρα Κονδύλη
Απόστολος Λιναρδής
Κατερίνα Ηλιού
Παρασκευή Φαγαδάκη
Αμαλία Φραγκίσκου
Χριστίνα Φρέντζου
Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών

Σύμβουλος έρευνας Στέλιος Στυλιανού, ΤΕΠΑΚ

Συνεργάτης έρευνας Ασπασία Τρευλάκη

Βοηθοί έρευνας

Σωτήριος Βαλάρης
Λαμπρίνα Βετσοπούλου
Γεράσιμος Γκουρβάς
Δημήτριος Δεδούσης
Αγγελική Καζάνη
Χαράλαμπος Καλπάνης
Γιώργος Νικολόπουλος
Βάια Παπαθανασίου
Ναυσικά Σερεπίσιου
Γιάννης Τόγιας
Αναστασία Τσουνάκα

Προτεινόμενος τρόπος παραπομπής: Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (2017). Το Διαδίκτυο στην Ελλάδα 2016. Κύριος ερευνητής Ν. Δεμερτζής

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ.....	3
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	4
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	5
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	9
Η Ελλάδα και οι υποδομές τεχνολογιών επικοινωνίας και πληροφορίας	9
Το 2 ^ο κύμα WIP στην Ελλάδα.....	10
Μεθοδολογία	11
ΓΕΝΙΚΗ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΚΑΙ ΧΡΗΣΗ	13
Η χρήση του διαδικτύου	13
Πρόσβαση στο Διαδίκτυο	16
ΨΗΦΙΑΚΟ ΧΑΣΜΑ	18
ΟΙ ΧΡΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ	23
Επικοινωνία.....	23
Πληροφόρηση.....	24
Ηλεκτρονικές Συναλλαγές.....	25
Ψυχαγωγία.....	26
Μάθηση	27
Κοινωνικές σχέσεις	28
ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ.....	29
Εκτιμήσεις για την αξιοπιστία των πληροφοριών στο διαδίκτυο.....	29
Θυματοποίηση μέσω διαδικτύου	30
Παραβίαση της ιδιωτικότητας	31
Φόβος παραβίασης της ιδιωτικότητας.....	32
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ.....	33
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ	34
ΕΞΑΡΤΗΣΗ ΑΠΟ ΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ.....	35
ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ.....	36

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Χρήση του διαδικτύου

Η χρήση του διαδικτύου στην Ελλάδα είναι σχετικά υψηλή. Σχεδόν 60% του πληθυσμού άνω των 15 ετών αυτοπροσδιορίζονται ως χρήστες του διαδικτύου. Περισσότεροι από το 80% των μη χρηστών, δήλωσαν ότι οι κυριότεροι λόγοι για τους οποίους δεν χρησιμοποιούν το διαδίκτυο είναι η έλλειψη τεχνικών γνώσεων και η έλλειψη ενδιαφέροντος για αυτό.

Η συντριπτική πλειονότητα των χρηστών χρησιμοποιεί το διαδίκτυο από το σπίτι τους, ενώ τα δύο τρίτα των χρηστών το χρησιμοποιούν και μέσω σύνδεσης κινητής τηλεφωνίας.

Σχεδόν οι μισοί από τους εργαζόμενους χρήστες και σπουδαστές συνδέονται στο διαδίκτυο από τον χώρο εργασίας τους ή του σχολείου/ Πανεπιστημίου τους ενώ περισσότεροι από το ένα τρίτο συνδέονται μέσω δημόσιας πρόσβασης ή μέσω της σύνδεσης των γειτόνων τους.

Οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές είναι οι πιο διαδεδομένες συσκευές για σύνδεση στο διαδίκτυο, ενώ τα κινητά τηλέφωνα χρησιμοποιούνται από το 80% των χρηστών. Τα τάμπλετ και οι ηλεκτρονικές αναγνώσεις είναι λιγότερο δημοφιλείς καθώς χρησιμοποιούνται από λιγότερο από τους μισούς χρήστες του διαδικτύου.

Ψηφιακό χάσμα

Σημαντικό χάσμα στη χρήση του διαδικτύου διαπιστώνεται μεταξύ των κατοίκων αστικών και αγροτικών περιοχών, με τους κατοίκους των

αστικών περιοχών να χρησιμοποιούν το διαδίκτυο σε πολύ μεγαλύτερο ποσοστό από εκείνους των αγροτικών περιοχών. Μικρότερη διαφορά, αλλά ωστόσο εμφανής, παρουσιάζεται στη χρήση του διαδικτύου μεταξύ των δύο φύλων, με τα υψηλότερα ποσοστά να καταγράφονται στους άνδρες. Η ηλικία φαίνεται να συσχετίζεται αρνητικά με χρήση του διαδικτύου, ενώ το μορφωτικό επίπεδο και το εισόδημα εμφανίζουν ιδιαίτερα θετική, σχεδόν γραμμική συσχέτιση. Η χρήση του διαδικτύου είναι σχεδόν καθολική μεταξύ των μαθητών και των φοιτητών. Επίσης, τόσο οι εργαζόμενοι όσο και οι άνεργοι παρουσιάζουν αξιοσημείωτα υψηλά ποσοστά χρήσης. Επιπλέον, χρήστες του διαδικτύου δηλώνουν περισσότεροι από τους μισούς απασχολούμενους με τα οικιακά, ενώ αντίθετα τα ποσοστά χρήσης του διαδικτύου μεταξύ των συνταξιούχων παραμένουν εξαιρετικά χαμηλά, με μόλις τον ένα στους τέσσερις συνταξιούχους να δηλώνουν ότι χρησιμοποιούν το διαδίκτυο.

Διαδικτυακή δραστηριότητα

Επικοινωνία

Το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο και η ανταλλαγή μηνυμάτων σε άμεσο χρόνο (instant messaging), αποτελούν με διαφορά τους πιο δημοφιλείς τρόπους επικοινωνίας. Οι τηλεφωνικές κλήσεις μέσω διαδικτύου είναι επίσης αρκετά διαδεδομένες, οι περισσότεροι δε χρήστες δηλώνουν ότι δημοσιοποιούν το δικό τους πρωτότυπο υλικό ή μοιράζονται περιεχόμενο άλλων μία φορά τον μήνα ή και λιγότερο συχνά.

Πληροφορία

Η χρήση του διαδικτύου με σκοπό την εξεύρεση πληροφοριών αφορά κυρίως στην αναζήτηση ειδησεογραφικού περιεχομένου. Επιπλέον είναι πολύ διαδεδομένη η ανάγνωση ιστολογίων καθώς και η αναζήτηση πληροφοριών σχετικά με κάποιο προϊόν, καθώς περισσότεροι από τους μισούς δηλώνουν σχετική δραστηριότητα σε εβδομαδιαία βάση ή και πιο συχνά. Ανάλογα, τα δύο τρίτα σχεδόν των ερωτηθέντων χρησιμοποιεί το διαδίκτυο για πληροφορίες σχετικά με θέματα υγείας καθώς και για σύγκριση τιμών προϊόντων, τουλάχιστον μια φορά τον μήνα ή και πιο συχνά. Αντίθετα δεν φαίνεται να αποτελούν δημοφιλείς δραστηριότητες για του Έλληνες χρήστες του διαδικτύου η αναζήτηση ταξιδιωτικών πληροφοριών ή η χρησιμοποίησή του για η εξεύρεση εργασίας.

Συναλλαγές

Σε γενικές γραμμές, η πραγματοποίηση ηλεκτρονικών συναλλαγών μέσω διαδικτύου είναι εξαιρετικά σπάνια δραστηριότητα για τους Έλληνες. Η πλειονότητα των ερωτηθέντων δήλωσε ότι χρησιμοποιεί το διαδίκτυο λιγότερο από μια φορά τον μήνα, με σκοπό την πραγματοποίηση αγορών ή πωλήσεων μέσω του διαδικτύου, ταξιδιωτικών κρατήσεων, πληρωμής λογαριασμών ή χρήσης διαδικτυακών τραπεζικών υπηρεσιών. Επίσης, σχεδόν όλοι οι ερωτηθέντες δηλώνουν ότι δεν πραγματοποιούν ποτέ επενδύσεις μέσω διαδικτύου.

Ψυχαγωγία

Οι ψυχαγωγικές δραστηριότητες μέσω διαδικτύου είναι πολύ διαδεδομένες μεταξύ των Ελλήνων χρηστών, με την περιήγηση (σερφάρισμα) στο διαδίκτυο και την επίσκεψη ιστοσελίδων κοινωνικής δικτύωσης να αποτελούν τις πιο συνηθισμένες και προσφιλείς δραστηριότητες. Το «κατέβασμα» μουσικής και βίντεο είναι ιδιαίτερα δημοφιλείς και ακολουθούν τα διαδικτυακά παιχνίδια.

Η επίσκεψη σε ιστοσελίδες ηλεκτρονικών στοιχημάτων και τυχερών παιχνιδιών, καθώς και η επίσκεψη ιστοσελίδων σεξουαλικού, πνευματικού ή θρησκευτικού περιεχομένου και αναζήτησης συντρόφου φαίνεται να αποτελούν πολύ πιο ασυνήθιστες δραστηριότητες για την πλειονότητα των χρηστών του διαδικτύου.

Μαθησιακές δραστηριότητες

Όσον αφορά τη χρήση του διαδικτύου για μαθησιακούς σκοπούς, οι Έλληνες χρήστες καταφεύγουν συχνά σε αυτό προκειμένου να αναζητήσουν τον ορισμό κάποιας λέξης ή να εξακριβώσουν ένα γεγονός. Επίσης, η συντριπτική πλειονότητα των ερωτηθέντων σπουδαστών δηλώνει ότι χρησιμοποιεί το διαδίκτυο για τις σχολικές ή πανεπιστημιακές εργασίες τους, ενώ είναι πολύ σπάνια παρακολούθηση και η συμμετοχή σε ακαδημαϊκό ή επαγγελματικό διαδικτυακό πρόγραμμα εκπαίδευσης εξ αποστάσεως.

Εξάρτηση από το διαδίκτυο

Συνολικά οι Έλληνες χρήστες παρουσιάζουν μέτρια εξάρτηση από το διαδίκτυο, καθώς αυτοποθετούνται οριακά πάνω από το μέσο της κλίμακας μέτρησης της επίδρασης στη ζωή τους της μη πρόσβασης στο διαδίκτυο. Το μεγαλύτερο βαθμό εξάρτησης από το διαδίκτυο σε σχέση με τους υπόλοιπους χρήστες παρουσιάζουν οι νέοι και τα άτομα με υψηλό εισόδημα και υψηλό μορφωτικό επίπεδο.

Αξιοπιστία του διαδικτύου

Οι Έλληνες χρήστες εκφράζουν αβεβαιότητα σε σχέση με την αξιοπιστία των πληροφοριών που υπάρχουν στο διαδίκτυο, καθώς η συντριπτική πλειονότητα τηρεί ουδέτερη ή μετριοπαθή στάση σε αυτό το ζήτημα. Ελάχιστοι είναι οι ερωτηθέντες οι οποίοι εκφράζουν

βεβαιότητα για την αξιοπιστία, ή την αναξιπιστία των πληροφοριών που υπάρχουν στο διαδίκτυο.

Διαδίκτυο και θυματοποίηση

Οι περιπτώσεις διαδικτυακής θυματοποίησης των Ελλήνων χρηστών είναι ελάχιστες ή είναι περιορισμένης σημασίας. Φαινόμενα παρενόχλησης μέσω διαδικτύου, όπως περιπτώσεις εξαπάτησης σε on line αγορά προϊόντων και υποκλοπής τραπεζικών στοιχείων ή στοιχείων πιστωτικών καρτών είναι σπάνια. Πιο συνηθισμένες είναι ωστόσο οι περιπτώσεις τυχαίας έκθεσης σε πορνογραφικό περιεχόμενο που αποδίδεται σε προσβολή των υπολογιστών των χρηστών από ηλεκτρονικούς ιούς.

Διαδίκτυο και ιδιωτικότητα

Οι περιπτώσεις παραβίασης της ιδιωτικότητας των χρηστών είναι εξαιρετικά ασυνήθιστες, στις περισσότερες δε από αυτές δεν έχει προκληθεί κάποιο σημαντικό πρόβλημα στους χρήστες. Ωστόσο, παρά το γεγονός ότι οι περισσότεροι ερωτηθέντες δηλώνουν ότι δεν έχουν τίποτα να κρύψουν, οι πλείστοι των χρηστών αναφέρουν ότι προστατεύουν ενεργά την ιδιωτικότητά τους και εκφράζουν ανησυχίες ότι αυτή μπορεί να παραβιάζεται από εταιρίες, κυβερνητικές υπηρεσίες καθώς και από άλλους ανθρώπους.

Διαδίκτυο και πολιτική επάρκεια

Διφορούμενη καταγράφεται η στάση των ερωτηθέντων σε σχέση με τις επιδράσεις του διαδικτύου στο βαθμό της πολιτικής τους επάρκειας (political efficacy). Παρά το γεγονός ότι οι περισσότεροι πιστεύουν ότι η ενασχόληση με το διαδίκτυο συντελεί στο να αντιληφθούν καλύτερα τα θέματα που σχετίζονται με την πολιτική, η πλειονότητα των χρηστών δεν θεωρεί ότι η χρήση του διαδικτύου ενισχύει τη δυνατότητά τους να επηρεάσουν τις αποφάσεις της κυβέρνησης ούτε ότι οι κρατικοί αξιωματούχοι θα ενδιαφέρονται περισσότερο για τη γνώμη τους. Συνολικά, οι συμμετέχοντες στην έρευνα WIP διχάζονται ως προς το αν η χρήση του διαδικτύου μπορεί να αυξήσει την πολιτική τους δύναμη.

Διαδίκτυο και ελευθερία της έκφρασης

Παρομοίως, οι ερωτηθέντες διατυπώνουν αμφίσημες απόψεις σχετικά με την ελευθερία πολιτικής έκφρασης στο διαδίκτυο. Η συντριπτική πλειονότητα των χρηστών δηλώνει ότι αισθάνεται άνετα να ασκεί κριτική στην κυβέρνηση, να εκφράζει πολιτικές απόψεις και υποστηρίζει ότι οι άνθρωποι πρέπει να είναι ελεύθεροι να εκφράζουν ακόμη και ακραίες θέσεις μέσω του διαδικτύου. Ωστόσο, οι περισσότεροι από τους χρήστες θεωρούν ότι δεν είναι ασφαλές να εκφράζει κανείς τις πολιτικές του απόψεις διαδικτυακά, και θα ήταν σύμφωνοι εάν η κυβέρνηση έθετε περισσότερους κανόνες ελέγχου στο διαδίκτυο.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Ελλάδα και οι υποδομές τεχνολογιών επικοινωνίας και πληροφορίας

Η Ελλάδα βρίσκεται στο νότιο άκρο της Βαλκανικής Χερσονήσου, σε στρατηγική θέση στο σταυροδρόμι μεταξύ της Ευρώπης, της Ασίας και της Αφρικής. Είναι μια χώρα που συνδυάζει ψηλά βουνά στην ηπειρωτική χώρα και ένα αρχιπέλαγος περίπου 2.000 νησιών. Η Ελλάδα είναι το 10^ο μέλος που προσχώρησε στην ΕΚ το 1981 και το 12^ο μέλος της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, της "Ευρωζώνης", από το 2001. Είναι ιδρυτικό μέλος των Ηνωμένων Εθνών καθώς και μέλος σε πολλούς άλλους διεθνείς οργανισμούς όπως Συμβούλιο της Ευρώπης, ΝΑΤΟ, ΟΟΣΑ, ΟΑΣΕ, ΠΟΕ.

Ο πληθυσμός σύμφωνα με την τελευταία απογραφή του 2011 είναι σχεδόν 11.000.000 εκ των οποίων 92% περίπου είναι Έλληνες πολίτες. Περισσότεροι από 3 εκατομμύρια άνθρωποι ζουν στην πρωτεύουσα της χώρας την Αθήνα, ενώ ο αστικός πληθυσμός σε ολόκληρη τη χώρα αποτελεί το 78% του συνόλου. Επιπλέον περισσότεροι από 20.000.000 τουρίστες επισκέπτονται τη χώρα ετησίως. Οι Έλληνες έχουν υψηλό επίπεδο αλφαριθμητισμού (98% του συνολικού πληθυσμού) και εκπαίδευσης καθώς και θρησκευτικής ομοιογένειας (98% είναι Ελληνορθόδοξοι).

Σύμφωνα με τους δείκτες της Παγκόσμιας Τράπεζας (2015), η Ελλάδα έχει 194,9 δισεκατομμύρια δολάρια ΑΕΠ, -0,2% μεταβολή του ΑΕΠ, πληθωρισμό -0,8% το 2016,

μείωση κατά κεφαλήν ΑΕΕ κατά 20,270 δολάρια (2015). Το ΑΕΠ αποτελείται κατά 82,8% από υπηρεσίες, κατά 13,3% από βιομηχανία και κατά 3,9% από γεωργία (2015). Ο δημόσιος τομέας αντιπροσωπεύει περίπου το 40% του ΑΕΠ ενώ ο τουρισμός το 18% του ΑΕΠ¹. Επίσης, η Ελλάδα είναι μία από τις μεγαλύτερες ναυτιλιακές δυνάμεις στον κόσμο και ένας κορυφαίος τουριστικός προορισμός.

Μετά από την παγκόσμια οικονομική κρίση το 2009 και υπό ειδικές συνθήκες, η Ελλάδα έχασε την πιστοληπτική της ικανότητα και από το 2010 έχει εμπλακεί σε τρεις συμφωνίες διάσωσης που της επέτρεψαν να καλύψει σημαντικές πληρωμές χρεών στις κυβερνήσεις της Ευρωζώνης και στους πιστωτές του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου και να διασφαλίσει την πρόσβαση του τραπεζικού τομέα σε έκτακτη ρευστότητα, έχοντας ωστόσο συρρικνώσει την οικονομία της κατά 26% λόγω των συνοδευτικών περιοριστικών μέτρων που επιβάλλονται στα έσοδα, στις δαπάνες και στις ταμειακές ροές.

Αυτή η σοβαρή κρίση που η ελληνική οικονομία πέρασε τα τελευταία επτά χρόνια έχει επηρεάσει σοβαρά τον ρυθμό ανάπτυξης αρνητικά, όμως αναμένεται η ανάκαμψη. Ως συνέπεια

¹ Σύμφωνα με τους δείκτες του ΟΟΣΑ (2016), το κατά κεφαλήν ΑΕΠ ανέρχεται σε 26.793 δολάρια, το δημόσιο χρέος σε 182% και το χρέος των νοικοκυριών σε 119% του διαθέσιμου εισοδήματος. ΟΟΣΑ (2017), Επενδύσεις ανά τομέα (δείκτης). doi: 10.1787 / abd72f11-el (Εκτίμηση 4 Ιουνίου 2017). ΟΟΣΑ (2017), Χρέος γενικής κυβέρνησης (δείκτης). doi: 10.1787 / a0528cc2-el (Εκτίμηση της 4 Ιουνίου 2017).

της προαναφερθείσας οικονομικής κρίσης, η Ελλάδα έχει τις δύο υψηλότερες βαθμολογίες στις χώρες της ΕΕ, εκείνες του δημόσιου χρέους (177,4% του ΑΕΠ της χώρας) και του ποσοστού ανεργίας (23%).

Παρά την ύφεση, το ελληνικό εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό σε συνδυασμό με την ανάπτυξη δομών και πρωτοβουλιών σχετικά με τις τεχνολογίες επικοινωνίας και πληροφορίας (Κέντρα Έρευνας & Ανάπτυξης, ομάδες, εκκολαπτήρια κλπ.), συντελούν στη διαμόρφωση ενός δυναμικού τομέα οικονομίας και ενός όλο και περισσότερο αναπτυσσόμενου ψηφιακού περιβάλλοντος. Η Ελλάδα, παρακινούμενη από την ανάληψη των Ολυμπιακών Αγώνων (2004) και την αξιοποίηση των ευκαιριών που προσφέρει η Κοινωνία της Πληροφορίας στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Επιχειρησιακού Προγράμματος για την Κοινωνία της Πληροφορίας (3ο Κοινοτικό Διαρθρωτικό Ταμείο) επέτυχε να αποκτήσει επαρκείς υποδομές τεχνολογιών επικοινωνίας και πληροφορίας ανταποκρινόμενη στις ανάγκες ψηφιοποίησης του ελληνικού δημόσιου και ιδιωτικού τομέα.

Σύγχρονα δίκτυα τηλεπικοινωνιών καλύπτουν όλες τις περιοχές της χώρας και πληθώρα μέσων μετάδοσης διατίθεται σε ευρύτερο κοινό. Η χρήση του διαδικτύου είναι ευρέως διαδεδομένη εντός της Ελλάδας και διαρκώς αυξάνεται. Τον Ιούνιο του 2016, καταγράφεται 65,6% διείσδυση του διαδικτύου που αντιστοιχεί σε περισσότερους από 7 εκατομμύρια (7.072.534) χρήστες (<http://www.internetworldstats.com/europa.htm#gr>). Επίσης, σύμφωνα με την ίδια πηγή, οι Έλληνες συνδρομητές στο Facebook τον Ιούνιο

του 2016 ανήλθαν σε 5.000.000 (ποσοστό διείσδυσης 46,4%). Σύμφωνα με τους δείκτες του ΟΟΣΑ (<https://data.oecd.org/greece.htm>), στην Ελλάδα, 68,1% του συνόλου των νοικοκυριών είχαν πρόσβαση στο διαδίκτυο το 2015.

Σύμφωνα με την Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ)², ο συνολικός αριθμός διευθύνσεων (domain names) συμπεριλαμβανομένων των sub-domains, (δηλαδή com.gr), κατά την χρονική περίοδο 2001-2015 έχει αυξηθεί από 50.000 σε 433.000. Ο διαρκώς αυξανόμενος αριθμός των συνδρομητών ευρυζωνικού Διαδικτύου στα τέλη του 2015 προσέγγισε τις 3.440.018 γραμμές σε σύγκριση με 174.000 στο τέλος του 2000 (dial-up και ευρυζωνικότητα) και 283.947 στο τέλος Δεκεμβρίου 2014. Σήμερα, το χάσμα που είχε η Ελλάδα σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο ευρυζωνικής διείσδυσης έχει σχεδόν γεφυρωθεί και είναι σαφές ότι η Ελλάδα πλέον συγκλίνει με την υπόλοιπη Ευρώπη: Τον Ιούνιο του 2015, η σταθερή ευρυζωνική διείσδυση, δηλαδή ο αριθμός των ευρυζωνικών συνδέσεων ανά 100 κατοίκους, ήταν στην ΕΕ 31,6% και στην Ελλάδα 30,8%. Αυτό σημαίνει ότι η Ελλάδα κατατάσσεται στην 11η θέση μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ από τη 13η θέση που κατείχε τον Δεκέμβριο του 2014.

Το 2ο κύμα WIP στην Ελλάδα

Η έρευνα “World Internet Project-Greece” υλοποιείται από το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ)

²http://www.eett.gr/opencms/opencms/EETT_EN/Journalists/MarketAnalysis/MarketReview/ (2005- 2015)

και εντάσσεται στη διεθνή σύμπραξη «World Internet Project» (<http://www.digitalcenter.org/world-internet-project-partners/>). Πρόκειται για ένα διεθνές ερευνητικό πρόγραμμα που ξεκίνησε το 1999 και διευθύνεται από το Annenberg School Center for the Digital Future του Πανεπιστημίου της Νότιας Καλιφόρνιας.

Στην παρούσα φάση το WIP αποτελείται από 39 διεθνείς εταίρους. Το πρώτο κύμα της έρευνας στην Ελλάδα πραγματοποιήθηκε τον Νοέμβριο και τον Δεκέμβριο του 2015. Στην παρούσα έκθεση παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της δεύτερης εμπειρικής δειγματοληπτικής έρευνας για τη χρήση του διαδικτύου στην Ελλάδα στο πλαίσιο του WIP, η οποία διεξήχθη από τις 31 Ιανουαρίου έως τις 21 Φεβρουαρίου 2017.

Η έκθεση αυτή παρουσιάζει τα ευρήματα της έρευνας του 2017 και διερευνά την εξέλιξη της διείσδυσης του διαδικτύου στον ελληνικό πληθυσμό παρέχοντας συγκριτικά στοιχεία για διάφορες πτυχές της συμπεριφοράς των ερωτηθέντων σχετικά με το διαδίκτυο μεταξύ των δύο χρονικών φάσεων της έρευνας.

Περιλαμβάνει περιγραφικές παρουσιάσεις των αποτελεσμάτων των αναλύσεων καθώς και διαγράμματα που περιλαμβάνουν κυρίως σχετικές συχνότητες και σε ορισμένες περιπτώσεις μεταβλητές (variable means) ώστε να δύναται ο αναγνώστης με ακρίβεια να έχει σαφή εικόνα των ποσοστών.

Μεθοδολογία

Τα αποτελέσματα της έρευνας του δεύτερου κύματος WIP προέκυψαν μέσα από 1.222 τηλεφωνικές συνεντεύξεις με άτομα τα οποία

μπορούσαν να εκφραστούν στα ελληνικά. Η μεθοδολογία της έρευνας σχεδιάστηκε από το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ) και οι τηλεφωνικές κλήσεις και οι συνεντεύξεις έγιναν από το web lab του ΕΚΚΕ από εκπαιδευμένους συνεντευκτές.

Γεωγραφική κάλυψη

Η έρευνα κάλυψε και τις δεκατρείς περιφέρειες της επικράτειας της Ελληνικής Δημοκρατίας.

Στατιστικές μονάδες

Νοικοκυριά με τουλάχιστον ένα μέλος άνω των 15 ετών – Άτομα ηλικίας άνω των 15 ετών.

Περίοδος συλλογής δεδομένων

31 Ιανουαρίου – 21 Φεβρουαρίου 2017

Μέθοδος Δειγματοληψίας

Εφαρμόστηκε μέθοδος της τυχαίας στρωματοποιημένης δειγματοληψίας κατά συστάδες. Στο πρώτο στάδιο, οι ηλεκτρονικοί τηλεφωνικοί κατάλογοι διαφόρων παρόχων ορίστηκαν ως το δειγματοληπτικό πλαίσιο της έρευνας, το οποίο συμπεριλάμβανε αριθμούς σταθερών και κινητών τηλεφώνων.

Εν συνεχεία, το δειγματοληπτικό πλαίσιο χωρίστηκε σε 74 στρώματα ανά περιφερειακές ενότητες και τα νοικοκυριά μοιράστηκαν αναλογικά σε κάθε στρώμα, προκειμένου να ανταποκρίνονται στη σύνθεση του ελληνικού πληθυσμού, βάσει της απογραφής πληθυσμού του 2011. Τέλος, ανεξάρτητα δείγματα επιλέχθηκαν από κάθε στρώμα με τυχαία επιλογή τηλεφωνικών αριθμών.

Στο δεύτερο στάδιο, οι συμμετέχοντες επιλέχθηκαν από κάθε νοικοκυριό βάσει ποσοστώσεων ηλικίας και

φύλου, σε αναλογία με τον συνολικό πληθυσμό όπως αυτός καταγράφηκε από την Απογραφή Πληθυσμού του 2011. Πραγματοποιήθηκε μόνο μία συνέντευξη ανά νοικοκυριό.

Ποσοστά ανταπόκρισης

Το ποσοστό ανταπόκρισης ήταν 25,5%. Συγκεκριμένα, έγιναν 13.292 τηλεφωνικές κλήσεις και ελήφθησαν 1.222 ολοκληρωμένες συνεντεύξεις. Το 28,55% των ατόμων που απάντησαν στο τηλέφωνο αρνήθηκαν να συμμετάσχουν.

Επίσης, το 18,38% των τυχαία επιλεγθέντων τηλεφωνικών αριθμών δεν αντιστοιχούσαν σε συνδρομητή, ενώ το 27,64% των κλήσεων δεν απαντήθηκαν.

Επιπλέον, 6,25% των κλήσεων αντιστοιχούσαν σε τηλεφωνικούς αριθμούς επιχειρήσεων, ενώ στο 2% των κλήσεων καταγράφηκε ότι το τηλέφωνο ήταν απασχολημένο.

Τέλος, σε 4,7% των περιπτώσεων η συνέντευξη διακόπηκε από τον ερωτώμενο και σε ένα ποσοστό 2,8% δεν πραγματοποιήθηκε διότι εκείνοι που απάντησαν στην κλήση δεν αντιστοιχούσαν στις ποσοτώσεις που ορίζονται από την απογραφή του πληθυσμού.

Μέθοδος Συλλογής Δεδομένων

Τα δεδομένα συγκεντρώθηκαν μέσω τηλεφώνου με τη χρήση δομημένου ερωτηματολογίου, το οποίο διαμορφώθηκε με βάση τις προδιαγραφές του WIP, αλλά συμπεριελάμβανε και μερικές επιπλέον ερωτήσεις ειδικού θεωρητικού ενδιαφέροντος για την Ελλάδα.

Τα δεδομένα καταχωρήθηκαν σε μία online πλατφόρμα με τη χρήση του

λογισμικού RM+ και στη συνέχεια εισήχθησαν σε πρόγραμμα ελέγχου φίλτρων και συνθηκών, προτού μεταφερθούν σε λογισμικό στατιστικής ανάλυσης.

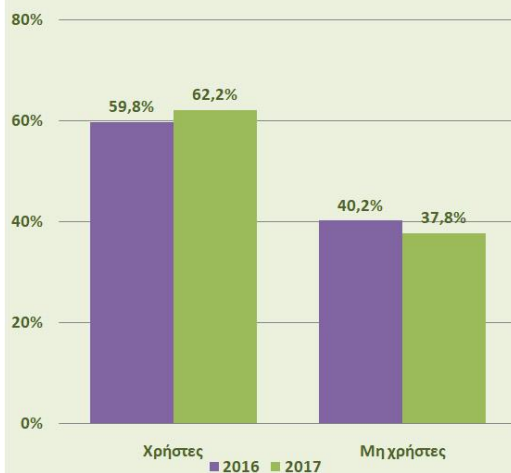
Επιπλέον, η βάση δεδομένων σταθμίστηκε σύμφωνα με την Απογραφή Πληθυσμού του 2011 καθώς και με τα αποτελέσματα της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού στην οποία λαμβάνονται υπόψη μόνο τα ιδιωτικά νοικοκυριά και σταθμίζονται σύμφωνα με τις πληθυσμιακές εκτιμήσεις της Απογραφής Πληθυσμού του 2011 αλλά και της φυσικής κίνησης του πληθυσμού, συνυπολογίζοντας γεννήσεις, θανάτους και μεταναστευτικές ροές.

Συνεντευκτές

Για τις ανάγκες της έρευνας προσελήφθησαν 10 συνεντευκτές οι οποίοι παρακολούθησαν τετραήμερο εκπαιδευτικό σεμινάριο σχετικά με το αντικείμενο της έρευνας, τις τεχνικές και τον κώδικα δεοντολογίας για τη διεξαγωγή συνεντεύξεων.

Την τελευταία μέρα της εκπαίδευσης διεξήχθησαν πιλοτικές εκπαιδευτικές συνεντεύξεις προκειμένου να εξασκηθούν οι εκπαιδευόμενοι. Συνολικά, οι συνεντευκτές πραγματοποίησαν 1.222 συνεντεύξεις υπό την εποπτεία δύο εποπτριών, οι οποίες στη συνέχεια πραγματοποίησαν επίσης τον ποιοτικό έλεγχο των συνεντεύξεων στο 26.75% του δείγματος.

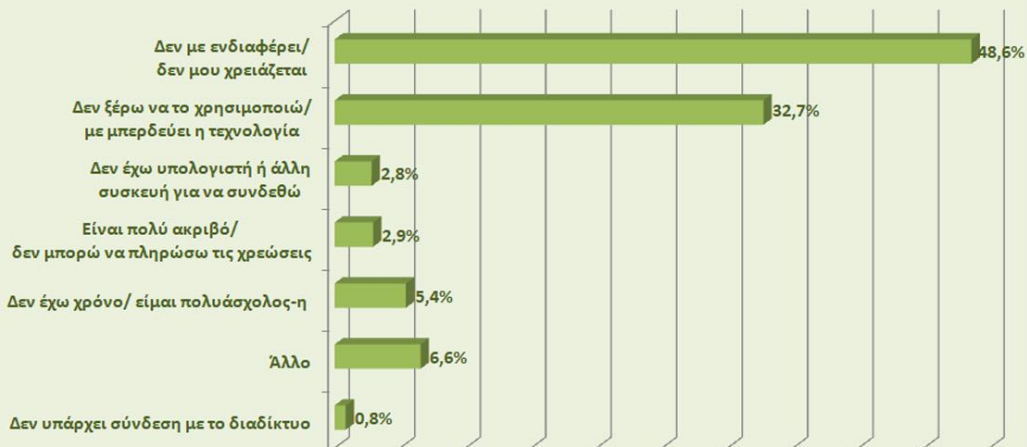
Χρήση του Διαδικτύου

Διάγραμμα 1.1

Τον καιρό αυτό χρησιμοποιείτε το διαδίκτυο;

Λόγοι μη χρήσης του διαδικτύου

Διάγραμμα 1.2

Ποιός είναι ο κυριότερος λόγος για τον οποίο δεν χρησιμοποιείτε το διαδίκτυο;

ΓΕΝΙΚΗ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΚΑΙ ΧΡΗΣΗ

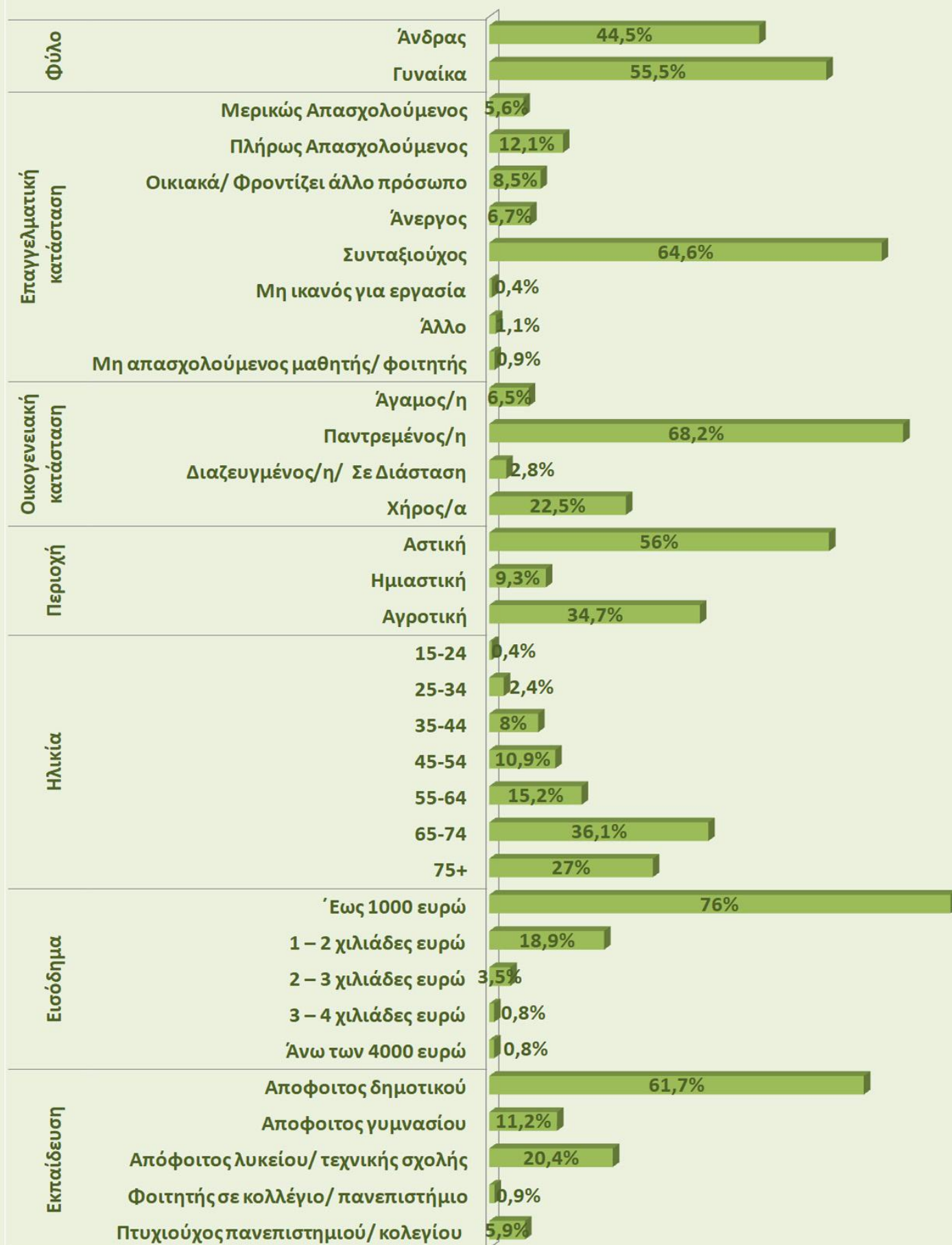
Η χρήση του διαδικτύου

Η χρήση του διαδικτύου στην Ελλάδα είναι αρκετά διαδεδομένη καθώς σχεδόν το 62.2% του πληθυσμού αυτοπροσδιορίζεται ως χρήστες του,³ καταγράφοντας 2,4% αύξηση από την μέτρηση του WIP το 2016. Μεταξύ του 37.8% (χρήστες: $n=760$, μη χρήστες: $n=462$) των μη χρηστών του δείγματος, 32.7% ($n=151$) δηλώνουν ότι ο σημαντικότερος

λόγος για τον οποίον δεν χρησιμοποιούν το διαδίκτυο είναι η έλλειψη τεχνικών γνώσεων. Επιπλέον, 48.6% ($n=225$) δηλώνουν ότι δεν έχουν κίνητρο για να το χρησιμοποιήσουν, δεν ενδιαφέρονται ή δεν τους είναι χρήσιμο. Περίπου 5.4% ($n=25$) δηλώνουν ότι δεν έχουν χρόνο για αυτό, 3% ($n=14$) ότι το βρίσκουν πολύ ακριβό, ενώ 6.6% ($n=30$) ανέφεραν άλλους λόγους για τους οποίους δεν χρησιμοποιούν το διαδίκτυο, όπως λόγοι υγείας, φόβος για την τεχνολογία και ανησυχία για την έκθεση των παιδιών στο περιεχόμενο του διαδικτύου. Ως εκ τούτου, τα σχετικά υψηλά ποσοστά ψηφιακού «αναλφαριθμητισμού» και αυτών που «αντιστέκονται» ή είναι «αποκλεισμένοι» από την τεχνολογία, καταδεικνύουν ότι η Ελλάδα είναι ακόμη μία αναπτυσσόμενη κοινωνία της πληροφορίας.

³ Σύμφωνα με την πιο πρόσφατη έρευνα σχετικά με την χρήση τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας από νοικοκυριά και άτομα- 2015, που διεξήχθη από την Ελληνική Στατιστική Αρχή κατά την περίοδο 01/01/2016 – 31/03/2016, 69,1% του πληθυσμού ηλικίας 16- 74 ετών χρησιμοποιούν το διαδίκτυο (<http://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SFA20/->). Η έρευνα WIP καλύπτει τον εγχώριο πληθυσμό για τις ηλικίες άνω των 15 ετών. Λαμβάνοντας υπόψη μόνο τα άτομα ηλικίας 16-74, η χρήση του διαδικτύου για την έρευνα WIP διαμορφώνεται στο 69.1%, ποσοστό που συμφωνεί απόλυτα με την προαναφερόμενη μέτρηση της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής.

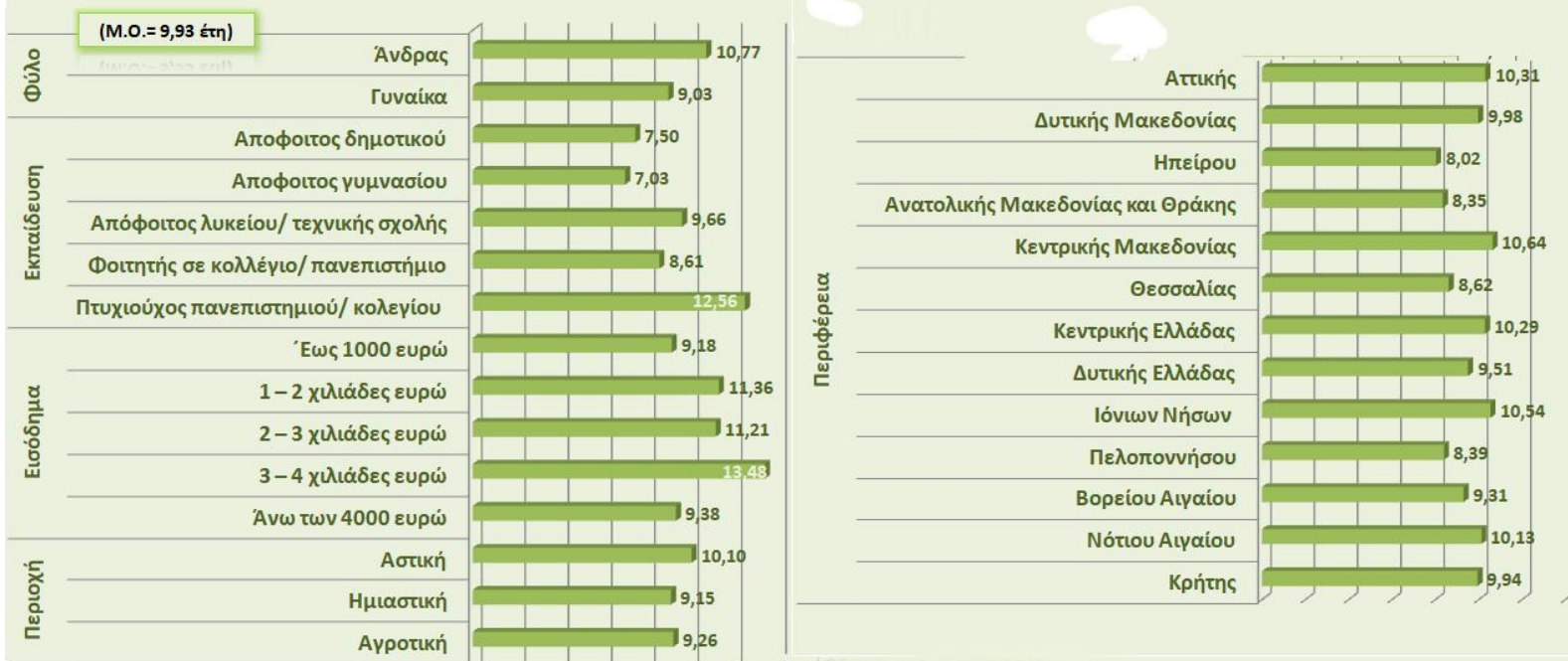
Μη χρήστες το διαδικτύου

Διάγραμμα 1.3

Δημογραφικά χαρακτηριστικά μη χρηστών του διαδικτύου

Εμπειρία χρήσης του διαδικτύου

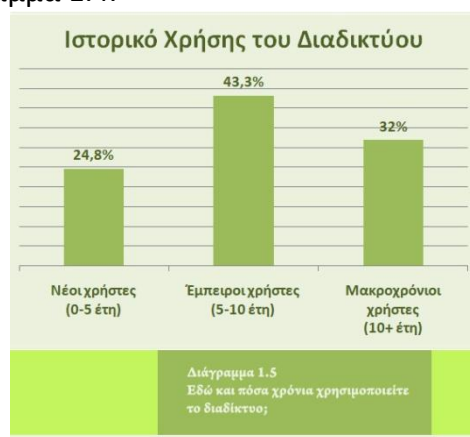

Διάγραμμα 1.4

Εδώ και πόσα χρόνια χρησιμοποιείτε το διαδίκτυο;

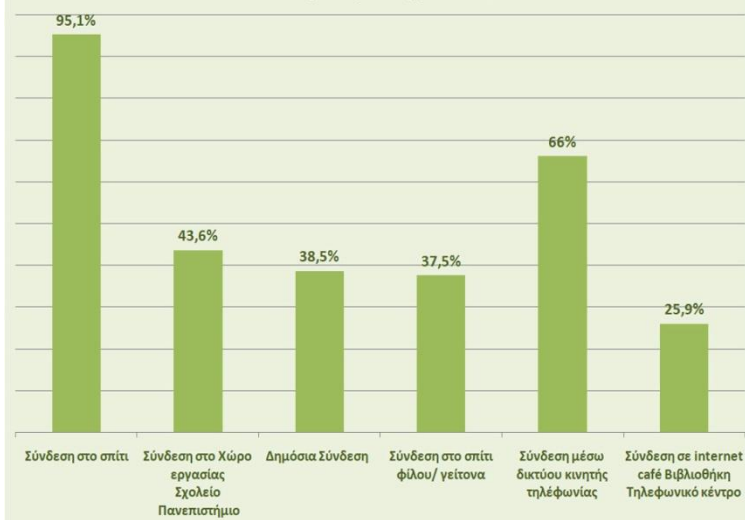
Ωστόσο, φαίνεται ότι οι περισσότεροι Έλληνες είναι αρκετά έμπειροι χρήστες του διαδικτύου, έχοντας κατά μέσο όρο 10 χρόνια εμπειρία ως χρήστες (Μ.Ο.= 9.93 έτη), και βρίσκονται περίπου στο ίδιο επίπεδο με χώρες όπως το Ισραήλ (10.3 έτη) Δημοκρατία της Τσεχίας (9.5 έτη) παραπάνω δε από την Ρωσία (7.1 έτη)⁴. Πιο συγκεκριμένα, μόνο το 24.8% των ερωτηθέντων χρηστών δηλώνουν ότι ξεκίνησαν να χρησιμοποιούν το διαδίκτυο τα τελευταία πέντε χρόνια ενώ το 32% έχουν περισσότερα από 10 χρόνια εμπειρίας

χρήσης του διαδικτύου. Επιπλέον, τα δεδομένα δείχνουν ότι κατά μέσο όρο οι άνδρες αρχίζουν να χρησιμοποιούν το διαδίκτυο σχεδόν 2 χρόνια νωρίτερα από τις γυναίκες, ενώ οι κάτοικοι αστικών περιοχών έχουν σημαντικά μεγαλύτερη εμπειρία ως χρήστες του διαδικτύου από τους κατοίκους ημιαστικών και αγροτικών περιοχών. Επίσης, το εισόδημα και το μορφωτικό επίπεδο φαίνεται να συνδέεται θετικά με την εμπειρία χρήσης του διαδικτύου όπως δείχνει το διάγραμμα 1.4.

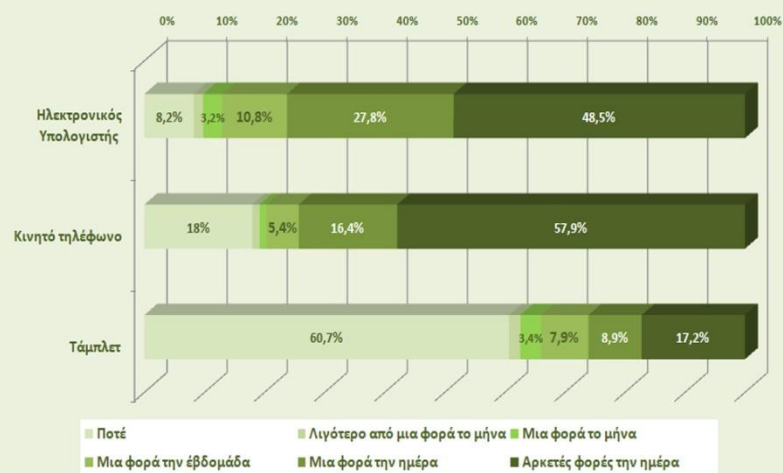
⁴ 2017 WIP International report 7th edition (www.digitalcenter.org).

Τοποθεσία πρόσβασης στο Διαδίκτυο

Διάγραμμα 1.6
Συνήθως συνδέεστε στο διαδίκτυο χρησιμοποιώντας μία...

Συχνότητα χρήσης συσκευών (χρήστες)

Διάγραμμα 1.7
Ποιές συσκευές χρησιμοποιείτε για να συνδεθείτε στο διαδίκτυο;

Πρόσβαση στο διαδίκτυο

Σχεδόν όλοι οι Έλληνες χρήστες του διαδικτύου συνδέονται με το διαδίκτυο από το σπίτι τους (95.1%). Επιπλέον, μόνο 43.6% των χρηστών που εργάζονται ή σπουδάζουν συνδέονται με το διαδίκτυο από τον χώρο εργασίας τους ή από το εκπαιδευτικό τους περιβάλλον, αντίστοιχα. Επίσης, τα δύο τρίτα σχεδόν των χρηστών του διαδικτύου συνδέονται με το διαδίκτυο μέσω κινητών τηλεφώνων, ενώ το ένα τρίτο των χρηστών δηλώνουν ότι χρησιμοποιούν δημόσιους χώρους ασύρματης (wi-fi) πρόσβασης στο διαδίκτυο. Επιπλέον ένας στους τέσσερις συνδέεται με το διαδίκτυο από δημόσιους χώρους όπως βιβλιοθήκες και ιντερνέτ καφέ.

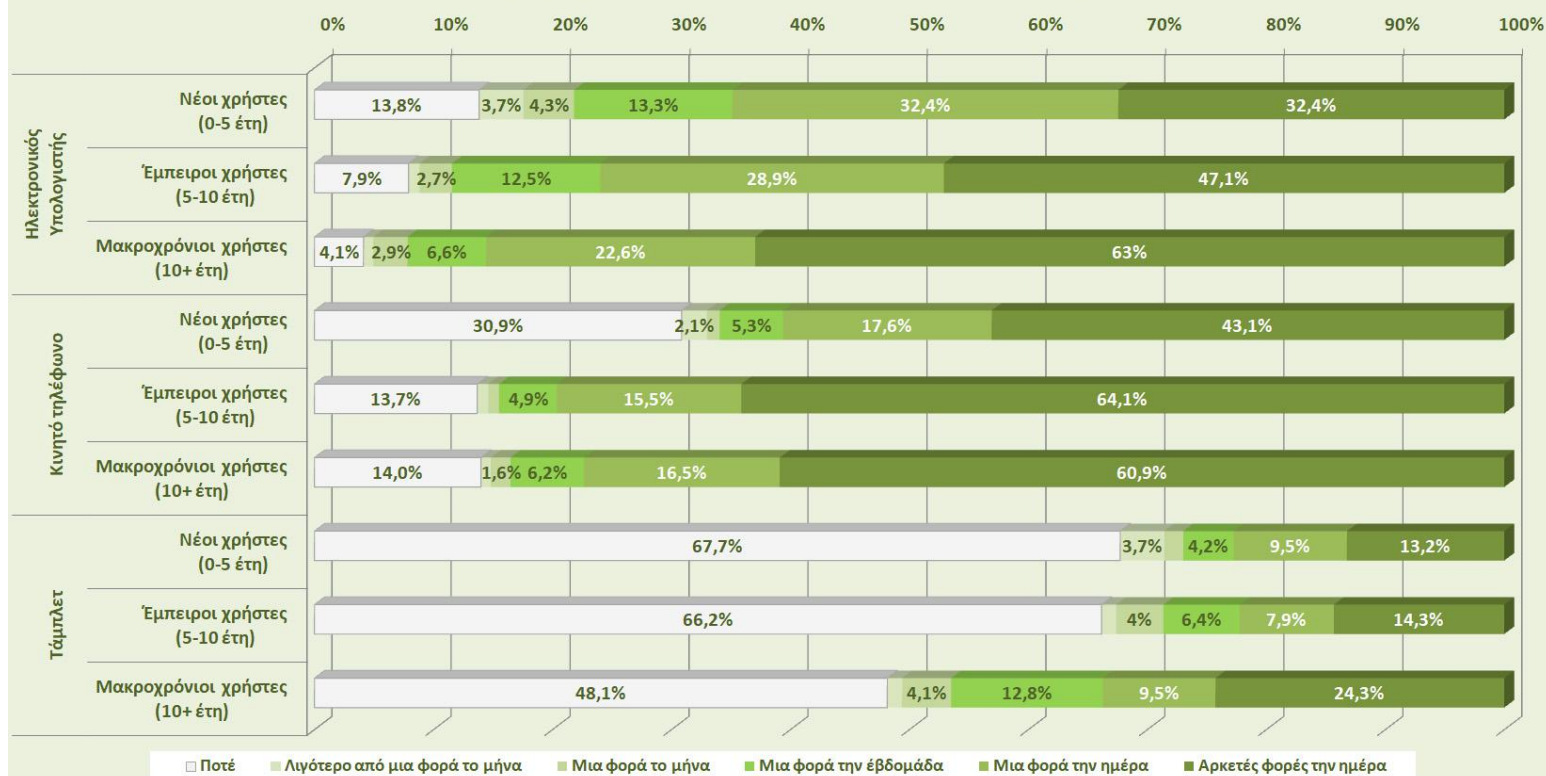
Οι Έλληνες χρήστες του διαδικτύου χρησιμοποιούν για την πρόσβασή τους στο διαδίκτυο κυρίως τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές και τα κινητά τηλέφωνα. Οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές είναι η πιο διαδεδομένη συσκευή καθώς μόνο το 8% των χρηστών δηλώνουν ότι ποτέ δεν τους χρησιμοποιούν για να συνδεθούν με το

διαδίκτυο, ενώ τα κινητά τηλέφωνα φαίνεται να χρησιμοποιούνται πιο συχνά, καθώς 58% των χρηστών δηλώνουν ότι τα χρησιμοποιούν αρκετές φορές την ημέρα για να συνδεθούν με το διαδίκτυο⁵. Συνολικά, τρία τέταρτα των χρηστών του διαδικτύου έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο σε καθημερινή βάση, μέσω των ηλεκτρονικών υπολογιστών ή των κινητών τηλεφώνων, ενώ οι συσκευές τύπου τάμπλετ ή ηλεκτρονικής ανάγνωσης (e-readers) είναι λιγότερο δημοφιλείς καθώς μόνο ένας στους τέσσερις τις χρησιμοποιεί καθημερινά για να συνδεθεί στο διαδίκτυο.

Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί ότι αποκαλύπτεται μια διαφορετική εικόνα όταν οι έμπειροι και λιγότερο έμπειροι χρήστες εξετάζονται χωριστά. Πιο συγκεκριμένα, οι λιγότερο έμπειροι χρήστες φαίνονται να χρησιμοποιούν λιγότερο όλες τις συσκευές

⁵ Σύμφωνα με την ΕΕΤΤ (Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών & Ταχυδρομείων), στα τέλη του 2015 μόνο το 34,1% των Ελλήνων συνδέεται στο διαδίκτυο μέσω των κινητών τους τηλεφώνων όταν το αντίστοιχο ποσοστό της ΕΕ είναι 53,9% (http://www.eett.gr/opencms/opencms/EETT_EN/Journalists/MarketAnalysis/MarketReview/)

Χρήση του διαδικτύου ανά συσκευή

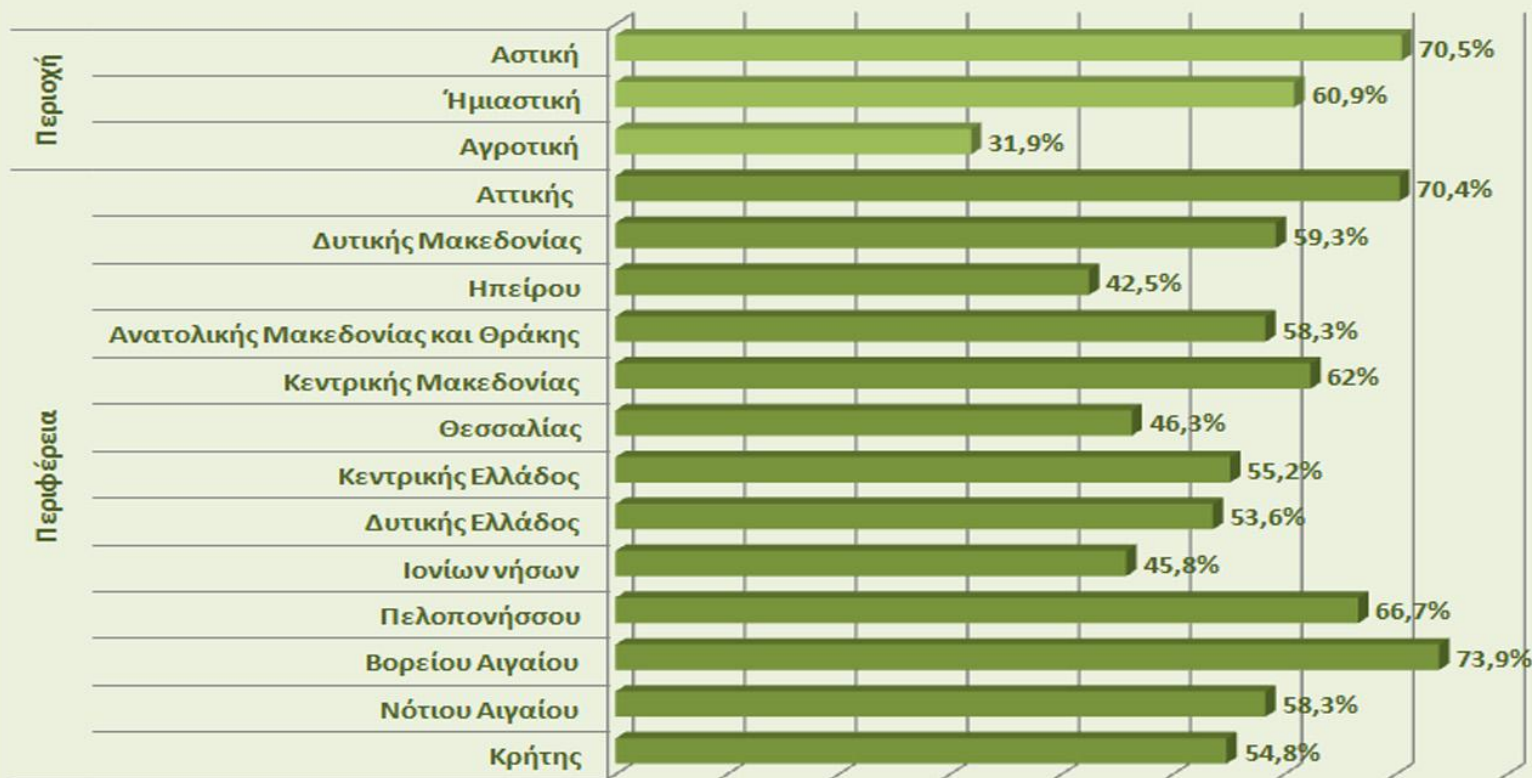
Διάγραμμα 1.8

Πόσο συχνά συνδέεστε στο διαδίκτυο με κάθε μία από τις παρακάτω συσκευές;

η δε συχνότητα χρήσης φαίνεται να αυξάνει ανάλογα με την εμπειρία. Ως εκ τούτου, σχεδόν 85% των μακροχρόνιων χρηστών, με περισσότερα από δέκα έτη εμπειρίας, δηλώνουν ότι συνδέονται με το διαδίκτυο σε καθημερινή βάση μέσω ηλεκτρονικών υπολογιστών, ενώ δύο τρίτα από αυτούς συνδέονται μέσω κινητών τηλεφώνων και το ένα τρίτο μέσω συσκευών τύπου τάμπλετ. Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί ότι οι έμπειροι χρήστες (5-10 έτη εμπειρίας) είναι οι πιο δραστήριοι στο να συνδέονται με το διαδίκτυο μέσω κινητών τηλεφώνων

καθώς το ποσοστό καθημερινής πρόσβασης προσεγγίζει το 80%, υπερβαίνοντας το ποσοστό των μακροχρόνιων χρηστών του διαδικτύου, γεγονός που οφείλεται στο ότι οι έμπειροι χρήστες του διαδικτύου είναι νεαρά στην ηλικία άτομα σε σχέση με τους μακροχρόνιους χρήστες. Οι μακροχρόνιοι χρήστες εμφανίζουν το υψηλότερο ποσοστό σχετικά με την καθημερινή χρήση συσκευών τύπου τάμπλετ, καθώς το ένα τρίτο από αυτούς τις χρησιμοποιεί για να συνδεθεί με το διαδίκτυο, ενώ τα δύο τρίτα των λιγότερο έμπειρων χρηστών δηλώνουν ότι ποτέ δεν χρησιμοποιούν συσκευές τύπου τάμπλετ για να έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο.

Χρήση του διαδικτύου ανά περιοχή & περιφέρεια

Διάγραμμα 2.1

Χρήση του διαδικτύου ανά περιοχή & περιφέρεια

ΨΗΦΙΑΚΟ ΧΑΣΜΑ

Παρά την διαδεδομένη χρήση του διαδικτύου στις περισσότερες περιοχές της χώρας, παρατηρείται ένα σημαντικό χάσμα μεταξύ των κατοίκων αστικών και αγροτικών περιοχών, με τους κατοίκους των ημιαστικών να βρίσκονται ενδιάμεσα. Όπως φαίνεται στο Διάγραμμα 2.1 περισσότεροι από 70% των κατοίκων αστικών περιοχών αυτοπροσδιορίζονται ως χρήστες του διαδικτύου, ενώ λιγότεροι από το ένα τρίτο των κατοίκων αγροτικών περιοχών δηλώνουν χρήστες του. Ως εκ τούτου, η εγγύτητα στα αστικά κέντρα φαίνεται να σχετίζεται θετικά με την χρήση του διαδικτύου.

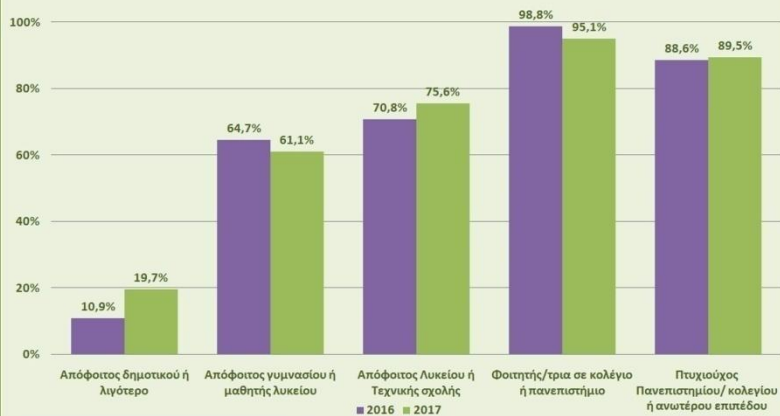
Αυτή η σχέση γίνεται πιο εμφανής από το γεγονός ότι η χρήση του διαδικτύου προσεγγίζει το 70% στην Αττική και το 62% στην Κεντρική Μακεδονία, όπου βρίσκονται οι δυο μεγαλύτερες πόλεις της Ελλάδας, ενώ τα χαμηλότερα ποσοστά χρήσης εντοπίζονται στις πιο αγροτικές περιοχές όπως η Ήπειρος και η Θεσσαλία. Αξίζει επίσης να αναφερθεί ότι το υψηλότερο ποσοστό διείσδυσης του εντοπίζεται στην περιφέρεια του Νότιου Αιγαίου (73.9%).

Χρήση του διαδικτύου ανά ηλικιακή ομάδα

Διάγραμμα 2.2
Χρήση του διαδικτύου μεταξύ ηλικιακών ομάδων

Χρήση του διαδικτύου ανά επίπεδο εκπαίδευσης

Διάγραμμα 2.3
Χρήση του διαδικτύου με βάση το επίπεδο εκπαίδευσης

Η χρήση του διαδικτύου φαίνεται να μειώνεται στα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας, όπως φαίνεται στο Διάγραμμα 2.2. Ενώ η χρήση του διαδικτύου προσεγγίζει το 100% στις ηλικιακές ομάδες κάτω των 35 ετών, στις μεγαλύτερες ηλικιακές ομάδες η χρήση μειώνεται σταθερά φθάνοντας σε μόλις 5.3% για τα άτομα άνω των 75 ετών. Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί ότι η χρήση του διαδικτύου φαίνεται να αυξάνεται σε όλες τις ηλικιακές ομάδες σε σύγκριση με τα ευρήματα των μετρήσεων του 2016. Η πιο αξιοσημείωτη αύξηση σχετικά με τη χρήση του διαδικτύου εντοπίζεται στην ηλικιακή ομάδα των 45-54 ετών, όπου μέσα σε ένα χρόνο παρατηρείται αύξηση 14 ποσοστιαίων μονάδων.

Μια αντίθετη τάση, αναφορικά με τη χρήση του διαδικτύου διαγράφεται σε σχέση με το μορφωτικό επίπεδο των χρηστών. Όπως φαίνεται ξεκάθαρα στο Διάγραμμα 2.3 το υψηλότερο μορφωτικό επίπεδο συνδέεται με τη μεγαλύτερη χρήση του διαδικτύου. Μοναδική εξαίρεση αποτελεί το γεγονός ότι οι φοιτητές ανώτατης εκπαίδευσης παρουσιάζουν υψηλότερα ποσοστά από τους αποφοίτους ανωτάτων σχολών, αυτό όμως ενδεχομένως οφείλεται στο γεγονός ότι οι φοιτητές χρησιμοποιούν το διαδίκτυο για εκπαιδευτικούς λόγους.

Επιπλέον, πρέπει να σημειωθεί ότι η χρήση του διαδικτύου από αποφοίτους δημοτικού ή άτομα με χαμηλότερο μορφωτικό επίπεδο, παρόλο που εξακολουθεί να είναι χαμηλότερη σε σχέση με τις υπόλοιπες κατηγορίες, φαίνεται να βαίνει αυξανόμενη καθώς μόνο μέσα σε ένα χρόνο έχει αυξηθεί 9 ποσοστιαίες μονάδες.

Επιπλέον, το χάσμα στη χρήση του διαδικτύου μεταξύ των δύο φύλων φαίνεται να μειώνεται. Όπως φαίνεται στο Διάγραμμα 2.4, η χρήση του διαδικτύου στις γυναίκες αυξήθηκε σχεδόν κατά 9 ποσοστιαίες μονάδες, γεγονός που σε συνδυασμό με την μικρή μείωση χρήσης του διαδικτύου στους άντρες έχει σαν αποτέλεσμα να μειώνεται το σημαντικό κενό σχεδόν στο 7% από το 19% το 2016.

Διάγραμμα 2.4
Χρήση του διαδικτύου μεταξύ φύλων

Χρήση του διαδικτύου ανά επίπεδο εισοδήματος

Διάγραμμα 2.5

Χρήση του διαδικτύου με βάση το επίπεδο εισοδήματος

Χρήση του διαδικτύου ανά επαγγελματική κατάσταση

Διάγραμμα 2.6

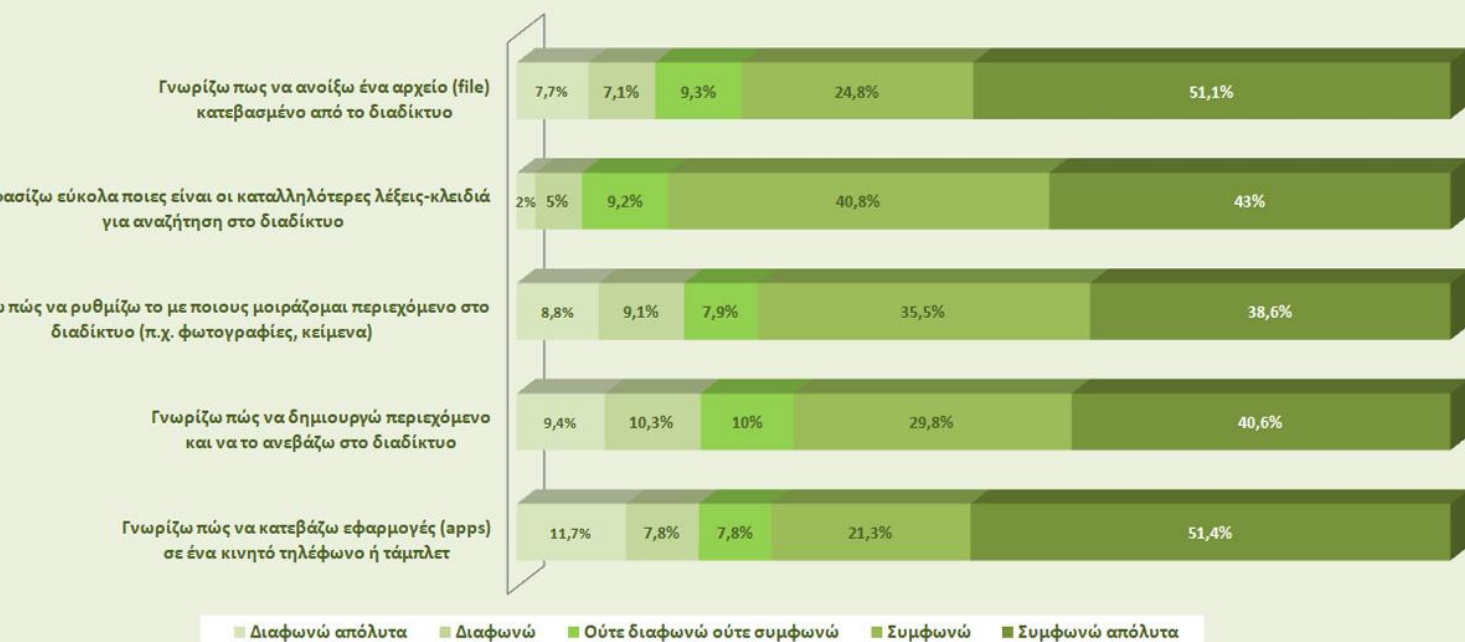
Χρήση του διαδικτύου με βάση την επαγγελματική κατάσταση

Αντίστοιχα, μια θετική σχέση παρατηρείται μεταξύ της χρήσης διαδικτύου και του εισοδήματος όπως φαίνεται στο Διάγραμμα 2.5. Τα υψηλότερα εισοδήματα συνδέονται με τα υψηλότερα ποσοστά χρήσης του διαδικτύου. Ωστόσο, στα άτομα με εισόδημα άνω των 3,000€ μηνιαίως, παρουσιάζεται σημαντική μείωση σχετικά με τη χρήση του διαδικτύου, γεγονός όμως που μπορεί να εξηγηθεί λόγω του μικρού αριθμού περιπτώσεων στη συγκεκριμένη εισοδηματική ομάδα. Πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι εντοπίζεται σημαντική αύξηση αναφορικά με τη χρήση του διαδικτύου στη χαμηλότερη εισοδηματική κατηγορία (άτομα με εισοδήματα κάτω των 1,000€ μηνιαίως) καθώς έχει αυξηθεί 11 ποσοστιαίες μονάδες. Ενδεχομένως αυτό να συνδέεται με το γεγονός ότι οι μισθοί στην Ελλάδα μειώνονται σταθερά από το 2010, καθώς είναι εμφανές ότι τα άτομα που δηλώνουν μικτό μηνιαίο εισόδημα κάτω των 1,000€ έχουν αυξηθεί κατά 5 ποσοστιαίες μονάδες, ενώ και όλες οι άλλες εισοδηματικές κατηγορίες έχουν συρρικνωθεί. Είναι ως εκ τούτου πιθανόν, οι χρήστες του διαδικτύου να έχουν κινηθεί προς το χαμηλότερο άκρο της κλίμακας, προκαλώντας αύξηση των ποσοστών χρήσης διαδικτύου και σε αυτήν την κατηγορία.

Επίσης, σύμφωνα με τα τελευταία δεδομένα η χρήση του διαδικτύου φαίνεται να αυξάνεται μεταξύ των ατόμων όλων των κοινωνικών στρωμάτων (Διάγραμμα 2.6). Η χρήση του

διαδικτύου από τους μη εργαζόμενους φοιτητές παραμένει καθολική, ενώ οι εργαζόμενοι τόσο πλήρους όσο και μερικής απασχόλησης, διατηρούν υψηλά ποσοστά χρήσης διαδικτύου 84.9% και 76.1% αντίστοιχα. Ωστόσο, σημαντική αύξηση παρουσιάζει η χρήσης διαδικτύου μεταξύ των ανέργων (14% αύξηση), των νοικοκυρών (23% αύξηση), των ατόμων που δεν είναι σε θέση να εργαστούν, (38% αύξηση) και των ατόμων με άλλο καθεστώς απασχόλησης (13.5% αύξηση). Οι συνταξιούχοι είναι η μόνη κατηγορία που παρουσιάζει μείωση στα ήδη χαμηλά ποσοστά χρήσης του διαδικτύου καθώς έχουν μόνο 20.3% από 25.2% το 2016.

Δεξιότητες χρήσης του διαδικτύου (Χρήστες)

Διάγραμμα 2.7

Πόσο πολύ συμφωνείτε με τις παρακάτω προτάσεις σχετικά με τις δεξιότητες χρήσης του διαδικτύου;

Δεξιότητες χρήσης διαδικτύου

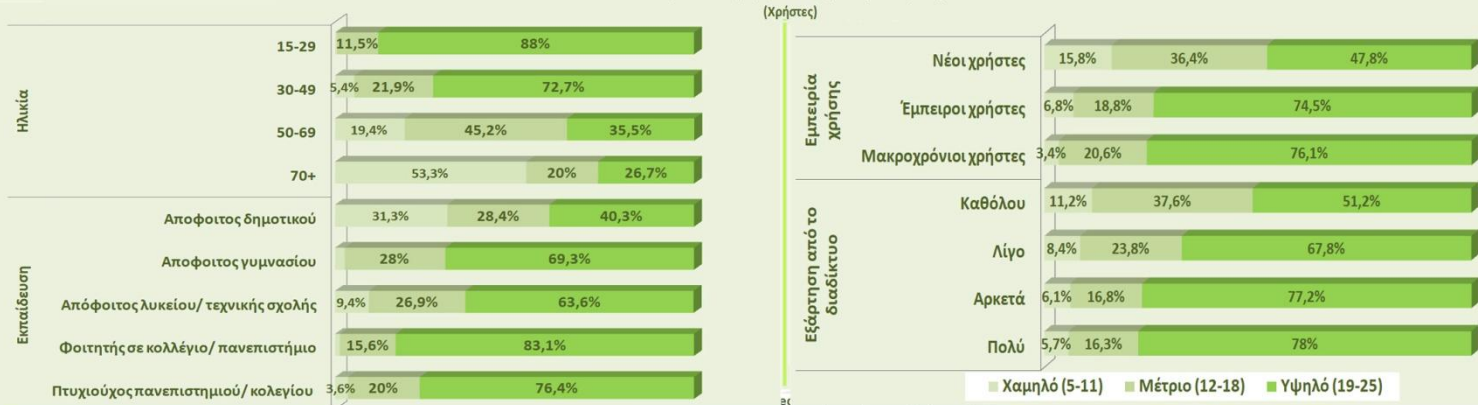
Όσον αφορά τις δεξιότητες χρήσης υπολογιστών και διαδικτύου, η πλειοψηφία των χρηστών του διαδικτύου αισθάνονται σίγουροι ότι γνωρίζουν πώς να εκτελέσουν μια σειρά από εργασίες που είναι απαραίτητες για τη χρήση του. Πιο συγκεκριμένα, σχεδόν το 85% των χρηστών αναφέρουν ότι μπορούν εύκολα να αποφασίσουν πώς να επιλέξουν τις κατάλληλες λέξεις-κλειδιά για την αναζήτηση περιεχομένου στο διαδίκτυο, ενώ πάνω από το 75% αναφέρει ότι γνωρίζει πώς να ανοίγει αρχεία που έχει λάβει (Διάγραμμα 2.7). Ομοίως, περισσότεροι από το 70% των χρηστών δηλώνουν ότι γνωρίζουν πώς να αλλάξουν τις ρυθμίσεις απορρήτου τους για την κοινή χρήση περιεχομένου στο διαδίκτυο, πώς να κατεβάσουν εφαρμογές στα κινητά τους τηλέφωνα και πώς να δημιουργήσουν και να ανεβάσουν περιεχόμενο. Προκειμένου να εντοπιστεί, μεταξύ των ερωτηθέντων, ένα πιθανό ψηφιακό χάσμα στην πρόσβαση, κατασκευάστηκε μια «ψηφιακή κλίμακα εξειδίκευσης» που κυμαίνεται από το 5 έως το 25, σύμφωνα με τις

κατηγοριοποιήσεις και τις διαθέσιμες απαντήσεις.

Η κλίμακα χωρίστηκε σε τρεις κατηγορίες (Χαμηλή = 5-11, Μεσαία = 12-18, Υψηλή = 19-25). Όσον αφορά το φύλο, το εισόδημα των νοικοκυριών και την περιοχή κατοικίας δεν βρέθηκε στατιστική συσχέτιση. Αντίθετα διαπιστώθηκε πολύ ισχυρή συσχέτιση μεταξύ των ψηφιακών δεξιοτήτων και της ηλικίας, του επιπέδου εκπαίδευσης, του ιστορικού χρήσης του διαδικτύου και της εξάρτησης από το διαδίκτυο (χ^2 .000). Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει διακριτό ψηφιακό χάσμα μεταξύ των χρηστών του διαδικτύου στην Ελλάδα, όταν πρόκειται για νεότερες ηλικιακές ομάδες και χρήστες ανώτατου εκπαιδευτικού επιπέδου. Οι έμπειροι και μακροχρόνιοι χρήστες είναι σίγουρα πιο εξειδικευμένοι από τους νέους χρήστες και, φυσικά, εκείνοι που εξαρτώνται περισσότερο από το διαδίκτυο είναι πιο εξελιγμένοι χρήστες.

Κλίμακα ψηφιακής δεξιότητας

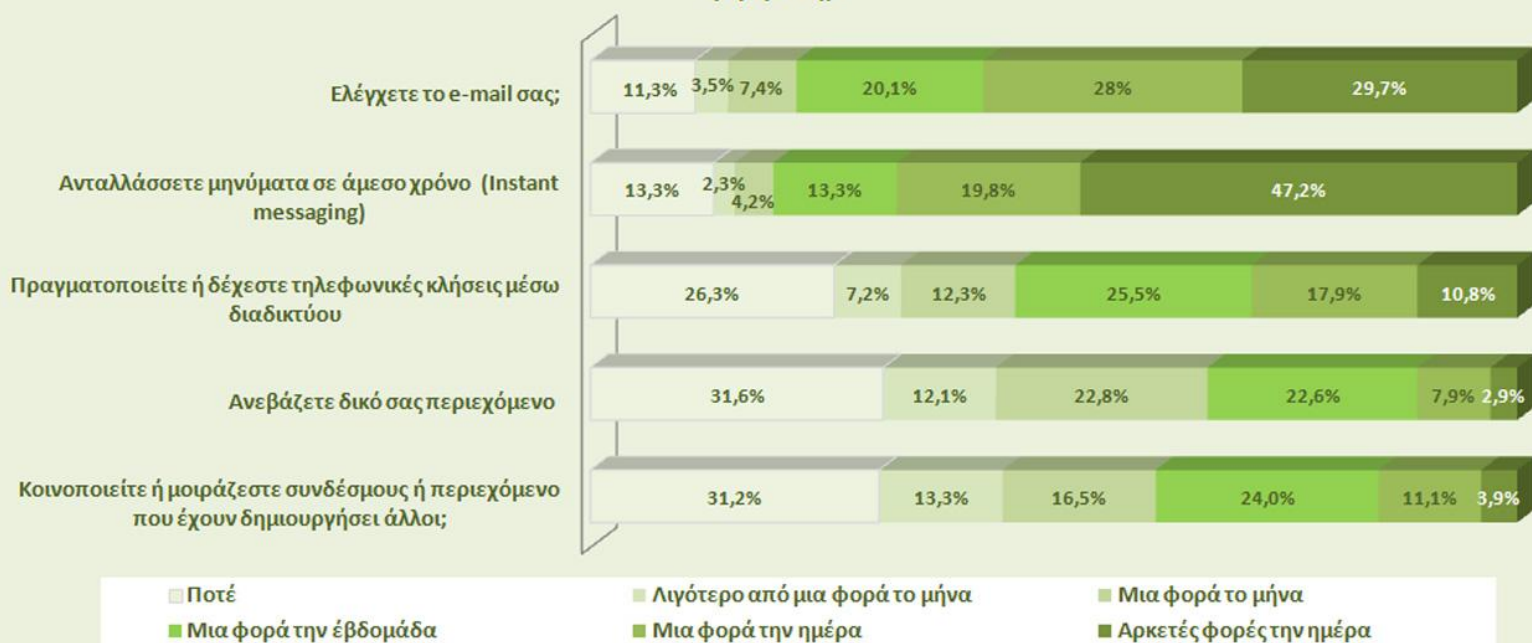
(Χρήστες)

Διάγραμμα 2.8

Ψηφιακές δεξιότητες ανά ηλικία, μορφωτικό επίπεδο, εμπειρία χρήσης και επίπεδο εξάρτησης

Επικοινωνία μέσω διαδικτύου (Χρήστες)

Διάγραμμα 3.1
Πόσο συχνά χρησιμοποιείτε το διαδίκτυο για τους παρακάτω σκοπούς;

ΟΙ ΧΡΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ

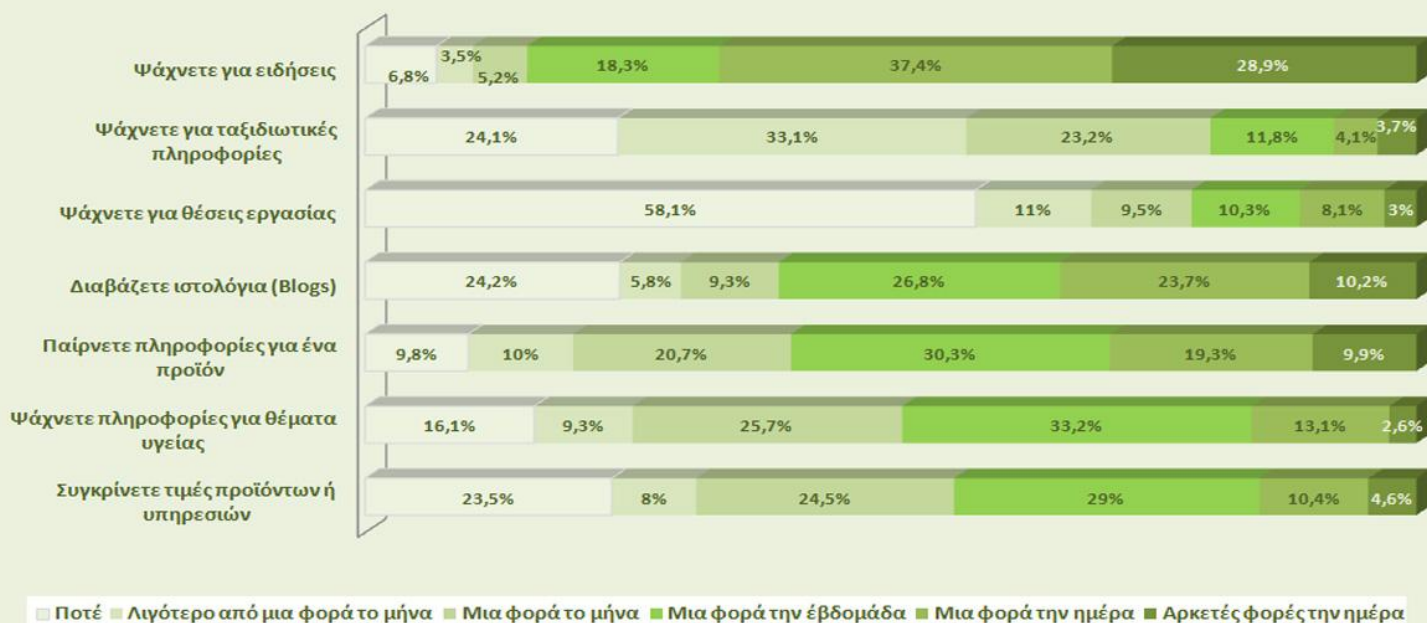
Επικοινωνία

Η χρήση του διαδικτύου με σκοπό την επικοινωνία είναι πολύ συνηθισμένη μεταξύ των Ελλήνων χρηστών. Όπως έχει διαπιστωθεί και σε άλλες χώρες που συμμετέχουν στο WIP, η πιο δημοφιλής επικοινωνιακή δραστηριότητα είναι η ανταλλαγή ηλεκτρονικής αλληλογραφίας, (email), με το 57,7% των χρηστών να δηλώνουν ότι ελέγχουν το λογαριασμό του ηλεκτρονικού τους ταχυδρομείου τουλάχιστον μια φορά την ημέρα (Διάγραμμα 3.1). Παρομοίως, η ανταλλαγή μηνυμάτων σε άμεσο χρόνο είναι πολύ δημοφιλής στο ελληνικό κοινό, αφού το 67% των χρηστών ανταλλάσσουν μηνύματα με τον τρόπο αυτό καθημερινά. Το ποσοστό αυτό είναι υψηλότερο συγκριτικά με τις χώρες που περιλαμβάνονται στην Διεθνή Έκθεση του WIP 2017 (Κύπρος, που εκπροσωπείται από την Ελληνοκυπριακή και

την Τουρκοκυπριακή Κοινότητα, Ταϊβάν, Η.Π.Α., Σουηδία, Ισραήλ, Τσεχία και Ρωσία).⁴ Άλλες δημοφιλείς χρήσεις περιλαμβάνουν τις τηλεφωνικές κλήσεις μέσω διαδικτύου, καθώς περισσότεροι από το 50% των χρηστών αναφέρουν ότι κάνουν τηλεφωνικές κλήσεις τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα, ενώ άλλες χρήσεις που αφορούν δραστηριότητες σε ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης, όπως η δημοσίευση μηνυμάτων και σχολίων και η κοινοποίηση/ αναδημοσίευση περιεχομένου, αναφέρονται λιγότερο συχνά.

⁴ 2017 WIP International Report, 7th edition. Σύμφωνα με άλλες πηγές, το 32% του ελληνικού πληθυσμού ηλικίας άνω των 18 ετών (δηλαδή 2.851.000 άτομα) έχει λογαριασμό στα κοινωνικά μέσα ενημέρωσης, τα οποία τα εμπιστεύεται το 35%. Greek Social Issues 12-2016: «Social Media», Public Issue, <http://www.publicissue.gr/12728/soc-media-2016/> (March 2016)

Πληροφόρηση μέσω διαδικτύου (Χρήστες)

Διάγραμμα 3.2

Πόσο συχνά χρησιμοποιείτε το διαδίκτυο για τους παρακάτω σκοπούς;

Πληροφόρηση

Οι χρήσεις του διαδικτύου με σκοπό την εξεύρεση ποικίλων πληροφοριών περιλαμβάνουν κατά κύριο λόγο την αναζήτηση ειδησεογραφικού περιεχομένου. Το 66.3% των χρηστών ανατρέχουν καθημερινά στο διαδίκτυο για αναζήτηση ειδήσεων⁵, ποσοστό ίδιο με της Ρωσίας (66%) και παρόμοιο με αυτό των Ελληνοκυπρίων και των Ισραηλινών (67%), που αφορά χρήστες που αναζητούν ειδήσεις online καθημερινά ή πολλές φορές την ημέρα. Χαμηλότερα ποσοστά καταγράφονται στην Τσεχία (54%) και στις Η.Π.Α. (52%)⁶.

Λιγότερο δημοφιλής, αν και πολύ συνηθισμένη δραστηριότητα, είναι η ανάγνωση ιστολογίων

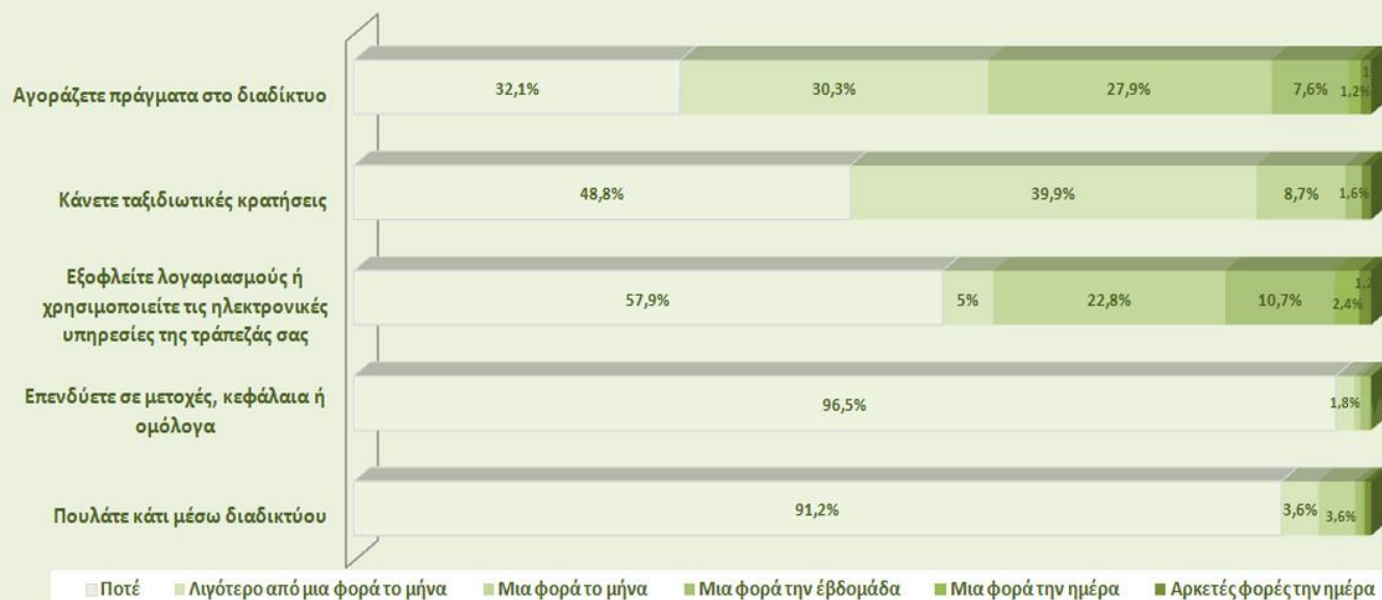
⁵ Πιθανότατα αυτό οφείλεται στην περιορισμένη αξιοπιστία του ελληνικού κοινού σε άλλα ειδησεογραφικά μέσα (βλέπε παρακάτω στην παρούσα έκθεση).

⁶ 2017 WIP International Report, 7th edition.

σε εβδομαδιαία βάση. Επίσης οι Έλληνες χρήστες ανατρέχουν στο διαδίκτυο για αναζήτηση πληροφοριών σχετικά με προϊόντα και σύγκριση τιμών, ενώ σχεδόν το 50% αυτών έχουν πρόσβαση αρκετά συχνά στο διαδίκτυο για να αναζητήσουν θέματα σχετικά με την υγεία τους.⁷ Η αναζήτηση πληροφοριών σχετικά με ευκαιρίες απασχόλησης, καθώς και η αναζήτηση ταξιδιωτικών πληροφοριών είναι οι λιγότερο δημοφιλείς δραστηριότητες σε σχέση με την αναζήτηση πληροφοριών στο διαδίκτυο.

⁷ Σε έρευνα του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών διαπιστώθηκε ότι, σε γενικές γραμμές, το 80% των ελλήνων χρηστών συμβουλευόταν ιατρικούς ιστότοπους για πληροφορίες για την υγεία (https://www.eltrun.gr/wp-content/uploads/2013/06/YpsiliXrhstoulInternetsthn_Ygeia_me-problhmatismou_aksiopistia.pdf).

Συναλλαγές μέσω διαδικτύου (Χρήστες)

Διάγραμμα 3.3

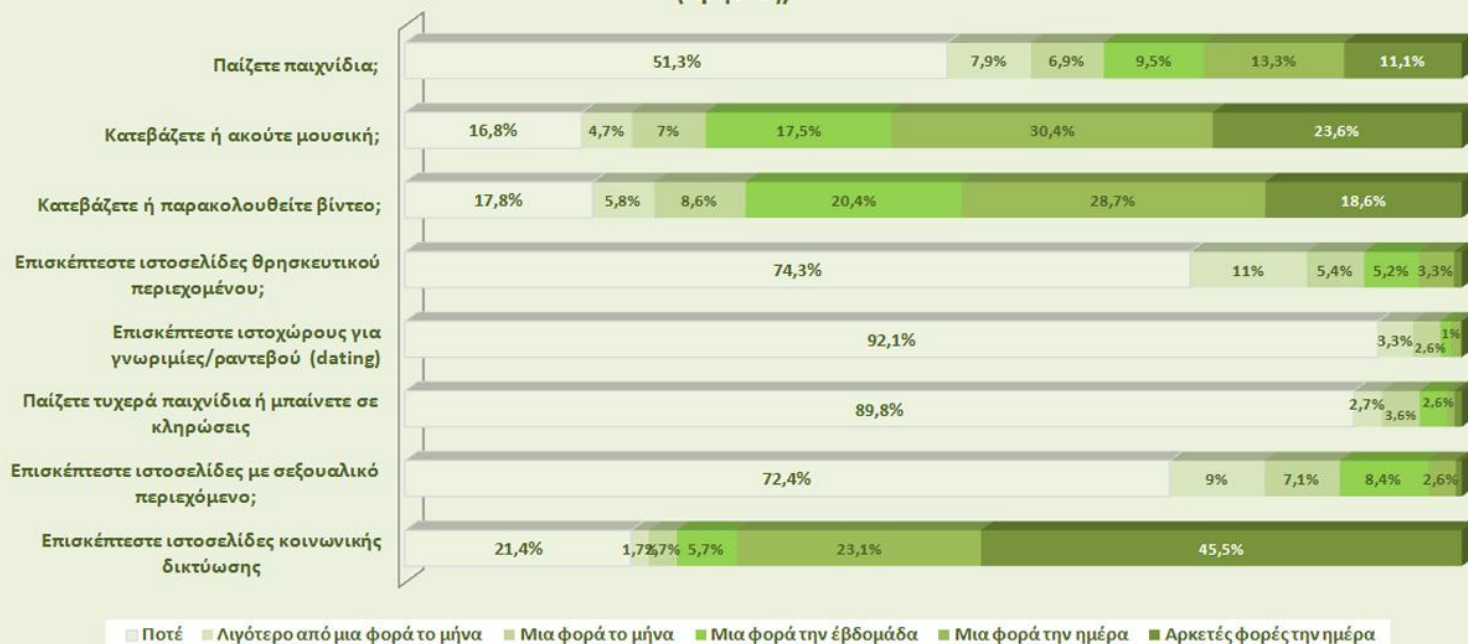
Πόσο συχνά χρησιμοποιείτε το διαδίκτυο για τους παρακάτω σκοπούς;

Ηλεκτρονικές Συναλλαγές

Η χρήση του διαδικτύου για συναλλαγές είναι πολύ περιορισμένη μεταξύ των Ελλήνων χρηστών, και εστιάζεται κυρίως στην αγορά προϊόντων περίπου σε μηνιαία βάση. Το 38% των χρηστών αναφέρουν ότι κάνουν αγορές προϊόντων τουλάχιστον μία φορά το μήνα, ποσοστό σχετικά υψηλό καθώς μόνο άλλες δέκα χώρες που συμμετέχουν στο WIP αναφέρουν ότι το ένα τρίτο των χρηστών του διαδικτύου αγοράζουν προϊόντα μέσω αυτού σε μηνιαία βάση. Συναλλαγές άλλου τύπου όπως η πληρωμή λογαριασμών και οι ψηφιοποιημένες τραπεζικές υπηρεσίες δεν είναι ιδιαίτερα διαδεδομένες στην Ελλάδα. Αν και η επιβολή περιορισμών στις τραπεζικές συναλλαγές (capital controls) το καλοκαίρι του 2015 θα ήταν αναμενόμενο να οδηγήσει περισσότερους ανθρώπους στις υπηρεσίες e-banking, σχεδόν το 60% των χρηστών αναφέρουν ότι δεν έχουν

χρησιμοποιήσει ποτέ τις ηλεκτρονικές υπηρεσίες της τράπεζάς τους, οι οποίες χρησιμοποιούνται από τους περισσότερους χρήστες σε άλλες χώρες που συμμετέχουν στο WIP. Περισσότεροι από το 90% των Ελλήνων χρηστών δήλωσαν ότι δεν χρησιμοποιούν ποτέ το διαδίκτυο για να πουλήσουν κάτι, ούτε για να πραγματοποιήσουν κάποια επένδυση, δραστηριότητες αρκετά συνηθισμένες για τις περισσότερες χώρες που συμμετέχουν στο WIP.

Ψυχαγωγία μέσω διαδικτύου (Χρήστες)

Διάγραμμα 3.4

Πόσο συχνά χρησιμοποιείτε το διαδίκτυο για τις παρακάτω ψυχαγωγικές δραστηριότητες;

Ψυχαγωγία

Αναφορικά με τις ψυχαγωγικές χρήσεις του διαδικτύου, η πιο συνηθισμένη δραστηριότητα είναι η επίσκεψη ιστοσελίδων κοινωνικής δικτύωσης, καθώς το 68,6% των χρηστών επιδίδονται σε αυτή την ενασχόληση καθημερινά. Το ποσοστό αυτό είναι το υψηλότερο συγκρινόμενο με τα αντίστοιχα άλλων χωρών που συμμετέχουν στο WIP.

Ιδιαίτερα δημοφιλείς ψυχαγωγικές δραστηριότητες μεταξύ των Ελλήνων χρηστών είναι η αναζήτηση μουσικής και βίντεο στο διαδίκτυο, καθώς η συντριπτική πλειονότητα των χρηστών

κατεβάζουν ή ακούνε μουσική και κατεβάζουν ή παρακολουθούν βίντεο τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα. Τα διαδικτυακά παιχνίδια και η αναζήτηση χιουμοριστικού περιεχομένου είναι επίσης αρκετά δημοφιλείς δραστηριότητες.

Ωστόσο, οι περισσότεροι χρήστες αναφέρουν ότι δεν επισκέπτονται ποτέ ιστοσελίδες θρησκευτικού περιεχομένου ή σελίδες ηλεκτρονικού τζόγου. Αντίστοιχα, ελάχιστοι είναι οι χρήστες που δηλώνουν ότι επισκέπτονται ιστοχώρους για γνωριμίες (dating) ενώ πάνω από 70% δηλώνουν ότι δεν επισκέπτονται ποτέ ιστοσελίδες σεξουαλικού περιεχομένου.

Μάθηση μέσω διαδικτύου (Χρήστες)

Διάγραμμα 3.5

Πόσο συχνά χρησιμοποιείτε το διαδίκτυο για τους παρακάτω εκπαιδευτικούς σκοπούς;

Μάθηση

Οι μαθησιακές ενασχολήσεις στο διαδίκτυο από τους Έλληνες χρήστες περιλαμβάνουν κατά κύριο λόγο την επαλήθευση κάποιου γεγονότος ή την αναζήτηση του ορισμού κάποιας λέξης, καθώς οι περισσότεροι αναζητούν τέτοιου είδους πληροφορίες τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα. Η αναζήτηση πληροφοριών για σχολικές ή/και πανεπιστημιακές εργασίες δεν είναι πολύ συνηθισμένη δραστηριότητα για την πλειονότητα των ερωτηθέντων, κάτι αναμενόμενο, λαμβάνοντας υπόψη ότι οι περισσότεροι από αυτούς δεν είναι μαθητές ή φοιτητές. Ωστόσο, όπως φαίνεται στο Διάγραμμα 3.5, αν εξετάσουμε ξεχωριστά τους μαθητές προκύπτει ότι το 79% των Ελλήνων μαθητών/φοιτητών χρησιμοποιούν το διαδίκτυο τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα προκειμένου να βρουν πληροφορίες που σχετίζονται με τις εργασίες τους.

Τέλος, τα στοιχεία αποκαλύπτουν ότι πολύ μικρός αριθμός χρηστών του διαδικτύου συμμετέχουν σε προγράμματα εκπαίδευσης εξ αποστάσεως, κάτι που δεν ισχύει για τις περισσότερες χώρες που συμμετέχουν στο WIP.

Κοινωνικές χρήσεις του διαδικτύου (Χρήστες)

Σε ποιο βαθμό χρησιμοποιείτε το διαδίκτυο...

...για να διατηρήσετε τις υπάρχουσες σχέσεις σας με την οικογένειά σας

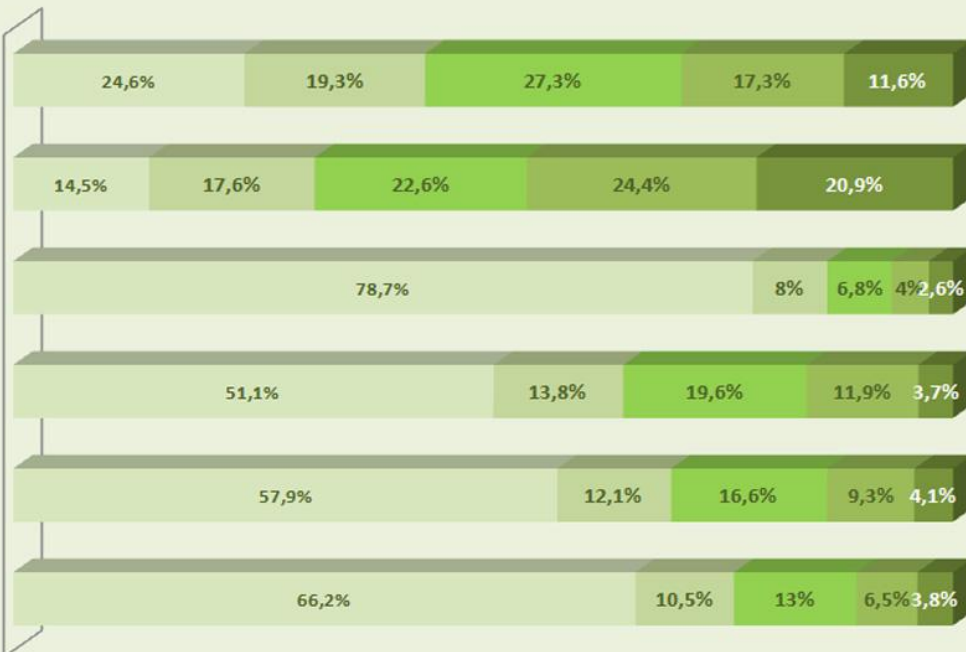
...για να διατηρήσετε τις σχέσεις σας με τους φίλους σας

...για να διακόψετε μια προσωπική σχέση

...για να γνωρίσετε άτομα που είναι διαφορετικά από εσάς, όπως άτομα από άλλα επαγγέλματα ή άτομα διαφορετικού κοινωνικού στάτους/θέσης

...για να γνωρίσετε άτομα που είναι διαφορετικά από εσάς, όπως άτομα με διαφορετικό τρόπο ζωής ή άτομα από άλλες κουλτούρες

...για να διατηρήσετε τις σχέσεις σας με άτομα που έχουν τις ίδιες με εσάς πολιτικές απόψεις

■ Καθόλου

■ Σε πολύ μικρό βαθμό

■ Σε περιορισμένο βαθμό

■ Σε σημαντικό βαθμό

■ Σε πολύ μεγάλο βαθμό

Διάγραμμα 3.6

Πόσο συχνά χρησιμοποιείτε το διαδίκτυο με σκοπό τη διατήρηση κοινωνικών σχέσεων;

Κοινωνικές σχέσεις

Η χρήση του διαδικτύου για τη διατήρηση, την έναρξη ή ακόμα και τη διακοπή των κοινωνικών σχέσεων είναι αρκετά ασυνήθιστη στους Έλληνες χρήστες του. Επομένως, φαίνεται ότι το διαδίκτυο δεν είναι ο προτιμώμενος τρόπος για κοινωνικές επαφές. Εκείνοι που αναφέρουν τη χρήση του διαδικτύου συχνά αποσκοπούν στις προσωπικές σχέσεις, καθώς το 45,3% χρησιμοποιεί το διαδίκτυο για να διατηρεί επαφή με τους φίλους του και το 28,9% για να διατηρεί επαφή με την οικογένειά του. Επιπλέον, η πλειοψηφία των χρηστών δεν προτιμά το διαδίκτυο, για να επεκτείνει το κοινωνικό της δίκτυο.

Πιο συγκεκριμένα, μόλις το 15,6% των χρηστών αναφέρουν ότι χρησιμοποιούν το διαδίκτυο για να συναντήσουν νέους ανθρώπους από διαφορετικό πολιτισμικό, επαγγελματικό και κοινωνικό υπόβαθρο και μόλις το 13,4% το χρησιμοποιεί για να συναντήσει άτομα με διαφορετικό τρόπο ζωής ή από διαφορετικές χώρες. Εξάλλου, μόλις το 10,3% χρησιμοποιεί το διαδίκτυο για να συναντήσει άτομα με παρόμοιες ιδεολογικές ή πολιτικές απόψεις. Τέλος, η συντριπτική πλειοψηφία (86,7%) αποφεύγει τη χρήση του διαδικτύου για να ανακοινώσει την απόφασή της για διακοπή μιας σχέσης.

ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ

Εκτιμήσεις για την αξιοπιστία των πληροφοριών στο διαδίκτυο

Οι χρήστες του διαδικτύου στην Ελλάδα είναι αρκετά επιφυλακτικοί σε σχέση με την αξιοπιστία των πληροφοριών που αντλούν από αυτό. Όπως φαίνεται και στο Διάγραμμα 4.1, ένα πολύ μικρό ποσοστό των ερωτηθέντων υποστηρίζει με βεβαιότητα ότι οι πληροφορίες στο διαδίκτυο είναι είτε απόλυτα αξιόπιστες είτε απόλυτα αναξιόπιστες, ενώ πάνω από το 98% τοποθετείται μεταξύ αυτών των δύο ακραίων θέσεων. Μέσα στο γενικότερο κλίμα δυσπιστίας απέναντι στα μέσα ενημέρωσης, είναι πιθανόν ότι – μεταξύ των χρηστών του – το διαδίκτυο ως μέσο ενημέρωσης διασώζεται στη συνείδηση του κοινού, καθώς περίπου το 22% θεωρεί ότι όλες ή οι περισσότερες πληροφορίες που διακινούνται σε αυτό είναι αξιόπιστες.

Αν συνυπολογίσουμε το γεγονός ότι το 45,5% των ερωτηθέντων πιστεύει ότι σχεδόν οι μισές πληροφορίες που υπάρχουν στο διαδίκτυο είναι αξιόπιστες, τότε η εικόνα που διαμορφώνεται σε σχέση με την αξιοπιστία του μέσου αυτού είναι πολύ λιγότερο σκοτεινή σε σύγκριση με τα υπόλοιπα μέσα επικοινωνίας και ενημέρωσης. Πράγματι, μεταξύ των 28 κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕU28), η Ελλάδα βρίσκεται πολύ χαμηλά στην κατάταξη (49%) βάσει του δείκτη εμπιστοσύνης προς τα μέσα ενημέρωσης⁸.

Σύμφωνα με το τελευταίο Ευρωβαρόμετρο (#452), ανάμεσα στους πολίτες της ΕΕ, οι ερωτώμενοι στην Ελλάδα (26%) είναι λιγότερο πιθανό να συμφωνήσουν ότι τα εθνικά μέσα ενημέρωσης παρέχουν αξιόπιστες πληροφορίες (Μ.Ο. Ε.Ε.=53%).

Το ραδιόφωνο θεωρείται πιο αξιόπιστο με το 40% των ερωτηθέντων να δηλώνουν ότι το εμπιστεύονται, ακολουθούν οι εφημερίδες (33%) και η τηλεόραση (16%)⁹

⁸ Ο δείκτης εμπιστοσύνης προς τα μέσα ενημέρωσης στο Ευρωβαρόμετρο κατασκευάζεται βάσει του δεδηλωμένου βαθμού εμπιστοσύνης σε καθένα από τα πέντε μέσα ενημέρωσης (τηλεόραση, τύπος, ραδιόφωνο, διαδίκτυο και μέσα κοινωνικής δικτύωσης).

⁹ <http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/yearFrom/1974/yearTo/2016/surveyKy/2119>.

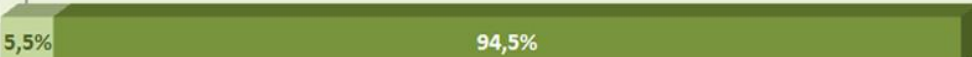
Θυματοποίηση μέσω διαδικτύου (Χρήστες)

Κάτα τη διάρκεια του τελευταίου έτους...

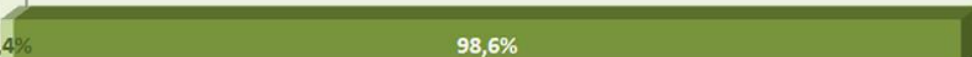
Σας έχουν στείλει ιό (vírus) στον υπολογιστή σας

Παραπλανηθήκατε από κάποια ιστοσελίδα σε ηλεκτρονική αγορά που κάνατε

Σας έχουν υποκλέψει στοιχεία πιστωτικών καρτών μέσω διαδικτύου

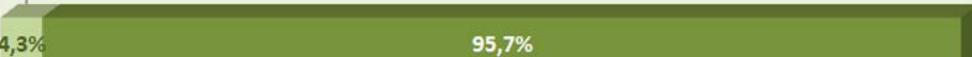
Σας έχει προσεγγίσει κάποιος ηλεκτρονικά ζητώντας τραπεζικές ή προσωπικές πληροφορίες

Έχετε πέσει πάνω σε πορνογραφικές ιστοσελίδες χωρίς να το επιδιώξετε

Σας έχουν εκφοβίσει ή παρενοχλήσει μέσω του διαδικτύου

■ Ναι ■ Όχι

Διάγραμμα 4.2

Θυματοποίηση χρηστών του διαδικτύου

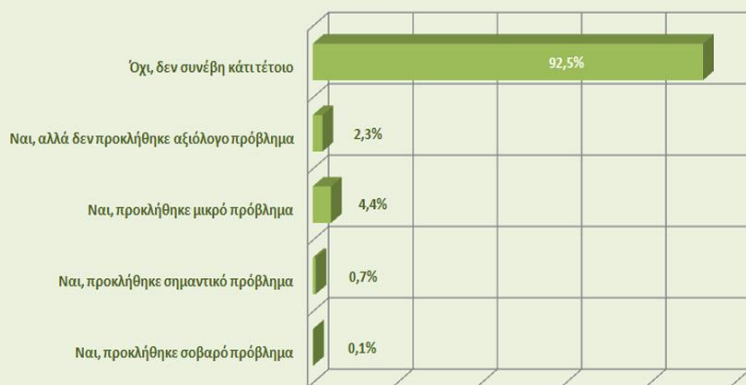
Θυματοποίηση μέσω διαδικτύου

Η θυματοποίηση μέσω διαδικτύου είναι χαμηλή μεταξύ των Ελλήνων χρηστών, όπως φαίνεται στο Διάγραμμα 4.2. Οι πιο συνηθισμένες περιπτώσεις αφορούν προσβολή των υπολογιστών των ερωτηθέντων από ιούς και μη ηθελημένη έκθεση σε πορνογραφικό περιεχόμενο, ενώ οι πιο σοβαρές μορφές θυματοποίησης, όπως ο εκφοβισμός ή η παρενόχληση, περιορίζονται στο 4,3% των χρηστών.

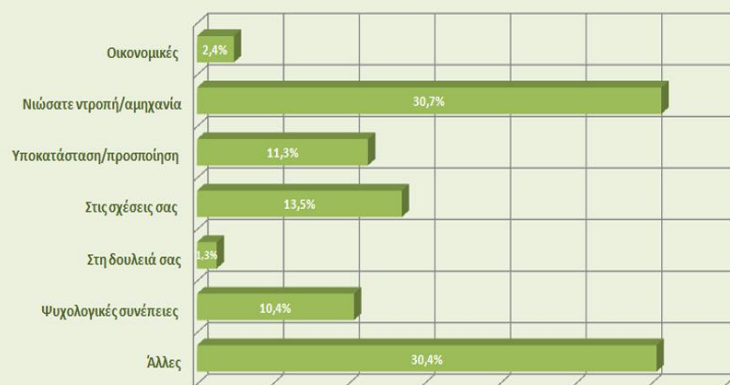
Η πιο ασυνήθιστη μορφή θυματοποίησης είναι η υποκλοπή στοιχείων πιστωτικής κάρτας, καθώς μόλις το 1,4% των χρηστών δηλώνουν ότι έχουν υποστεί κάτι τέτοιο. Επιπλέον, το 5,5% δήλωσε ότι έχει παραπλανηθεί κατά την αγορά κάποιου

προϊόντος, ενώ το 12,1% ανέφερε ότι το έχουν προσεγγίσει άτομα που του ζήτησαν προσωπικές ή τραπεζικές πληροφορίες.

Παραβίαση της ιδιωτικότητας (Χρήστες)

Επιπτώσεις παραβίασης της ιδιωτικότητας (Χρήστες)

Διαγράμματα 4.3 - 4.4

Κατά τη διάρκεια του τελευταίου έτους, έχει παραβιαστεί η ιδιωτικότητά σας στο διαδίκτυο και, εάν ναι, πόσο σημαντικές ήταν οι επιπτώσεις;

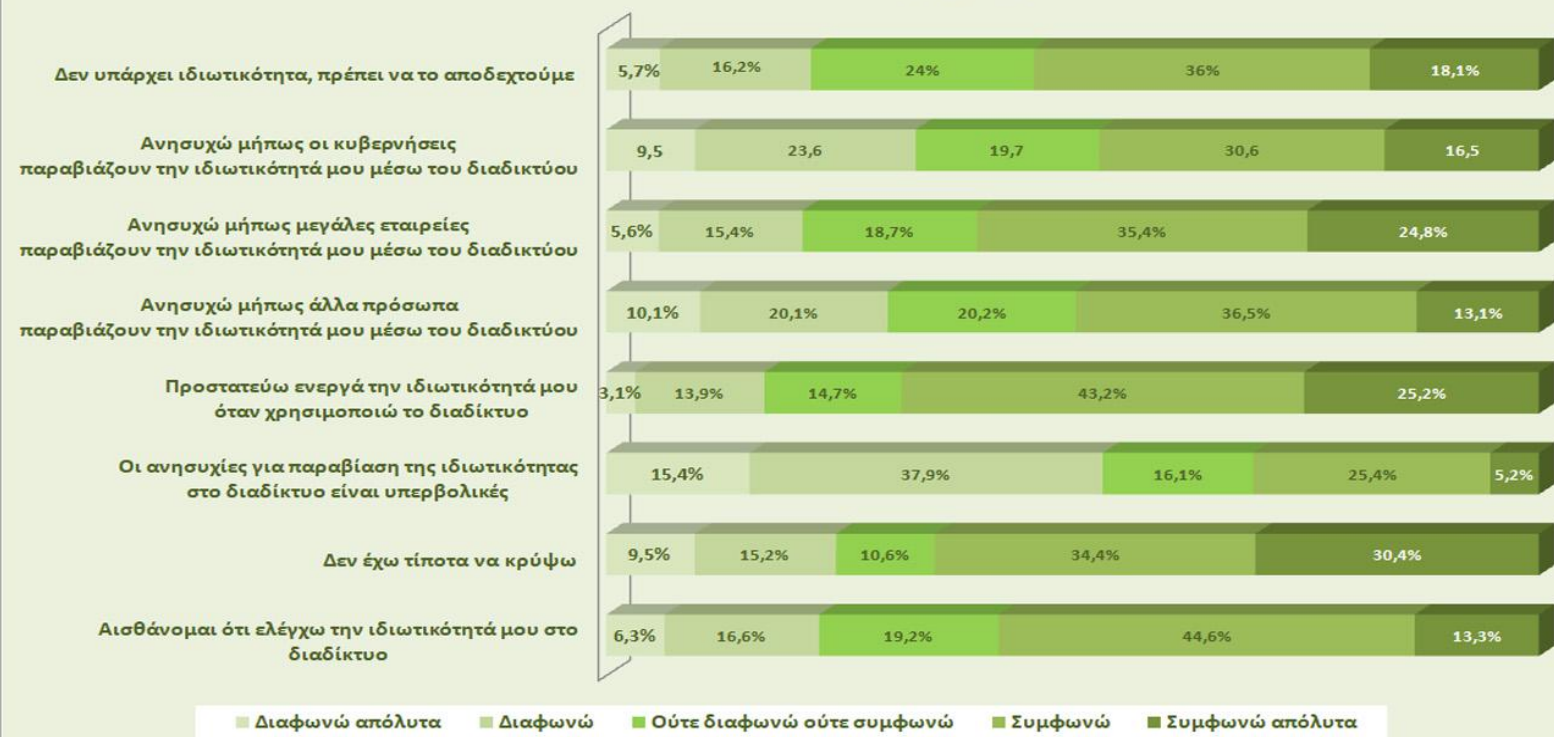
Παραβίαση της ιδιωτικότητας

Οι παραβιάσεις της ιδιωτικότητας σε βάρος των Ελλήνων χρηστών φαίνεται πως, κατά δήλωσή τους, είναι εξαιρετικά ασυνήθιστες, καθώς σε ποσοστό μεγαλύτερο από το 90% ανέφεραν ότι δεν είχαν κάποια εμπειρία παραβίασης της ιδιωτικότητάς τους μέσω διαδικτύου. Επιπλέον, οι περισσότεροι που δήλωσαν ότι έχουν πέσει θύματα κάποιας παραβίασης, ανέφεραν ότι αυτή τελικά ήταν άνευ σημασίας και ότι δεν είχε κάποια σοβαρή επίπτωση σε προσωπικό, οικονομικό ή επαγγελματικό επίπεδο. Μεταξύ εκείνων που ανέφεραν ότι είχαν βιώσει παραβιάσεις της ιδιωτικής ζωής κατά το τελευταίο έτος, το 30% αναφέρει ότι η παραβίαση τους προκάλεσε μόνο αμηχανία, και ένα άλλο 30% δήλωσε ότι η παραβίαση είχε περαιτέρω συνέπειες, όπως καταπάτηση του ιδιωτικού χώρου, εισβολή στο οικείο περιβάλλον κ.ο.κ.

Επίσης, το 13% ανέφερε παραβιάσεις που είχαν αρνητικές συνέπειες για τις σχέσεις τους, το 11% ανέφερε την προσποίηση/

υποκατάστασή τους μέσω του διαδικτύου, ενώ το 10% δήλωσε ότι οι παραβιάσεις της ιδιωτικής ζωής είχαν αρνητικό αντίκτυπο στην ψυχολογική τους κατάσταση. Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί, ότι μόνο ένα πολύ μικρό μέρος των αναφερόμενων παραβιάσεων, δημιούργησε πρόβλημα στην επαγγελματική τους ζωή ή τους προκάλεσε οικονομικές ζημιές.

Φόβος παραβίασης της ιδιωτικότητας (Χρήστες)

Διάγραμμα 4.5

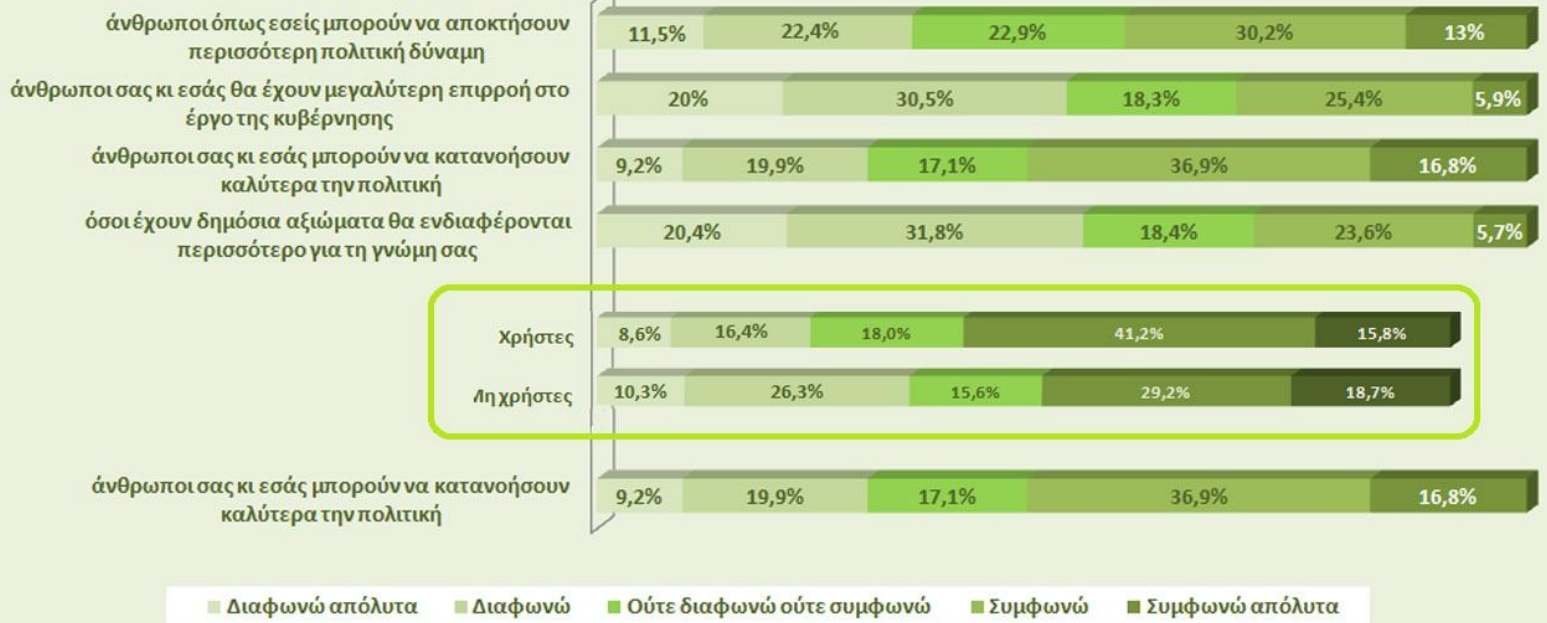
Σε ποιο βαθμό ανησυχείτε για τους παρακάτω κινδύνους παραβίασης της ιδιωτικότητάς σας στο διαδίκτυο;

Φόβος παραβίασης της ιδιωτικότητας

Παρόλο που, από τη μία πλευρά οι περισσότεροι χρήστες παρουσιάζουν ένα είδος μοιρολατρίας αναφορικά με την προστασία της ιδιωτικότητας στο διαδίκτυο, και από την άλλη περίπου 65% των χρηστών συμφωνούν με τη δήλωση ότι «δεν έχουν τίποτα να κρύψουν», στο Διάγραμμα 4.5 φαίνεται ότι οι περισσότεροι εκφράζουν ανησυχίες σε σχέση με το ζήτημα αυτό. Ειδικότερα, ενώ η πλειονότητα των ερωτηθέντων συμφωνούν με τη δήλωση ότι «δεν υπάρχει ιδιωτικότητα, πρέπει να το αποδεχτούμε» (54,1%), αναφέρουν όμως

ότι προστατεύουν ενεργά την ιδιωτική τους ζωή στο διαδίκτυο (68,4%), με το 58% να δηλώνει ότι μπορούν να ελέγξουν ακόμη και το ηλεκτρονικό τους απόρρητο. Οι έλληνες χρήστες του διαδικτύου δεν είναι πεπεισμένοι από τις διαβεβαιώσεις ότι «οι ανησυχίες για την ιδιωτικότητα στο διαδίκτυο είναι υπερβολικές», καθώς λιγότεροι από έναν στους τρεις συμφωνούν με τη δήλωση και ανησυχούν κατά κύριο λόγο για την παραβίαση της ιδιωτικής ζωής από ιδιωτικές επιχειρήσεις (60%), από άλλους ανθρώπους (49,6%) ή ακόμη και από τις κυβερνήσεις (47%).

Πολιτική επάρκεια (Όλοι οι συμμετέχοντες)

Διάγραμμα 5.1

Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε με τις παρακάτω δηλώσεις σχετικά με την πολιτική επάρκεια;

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ

Για τον υπολογισμό της εκτιμώμενης από τους συμμετέχοντες επίδρασης της χρήσης του διαδικτύου στην πολιτική επάρκεια (political efficacy), χρησιμοποιήθηκαν τέσσερις ερωτήσεις.

Όπως φαίνεται και στο Διάγραμμα 5.1, οι ερωτηθέντες εξέφρασαν επ' αυτού αντικρουόμενες απόψεις. Παρά το γεγονός ότι η πλειονότητα (53.7%) συμφώνησε ότι η χρήση του διαδικτύου θα μπορούσε να έχει θετικά αποτελέσματα στην κατανόηση πολιτικών ζητημάτων, πάνω από τους μισούς πιστεύουν ότι το μέσο αυτό δεν μπορεί να βελτιώσει τη δυνατότητά τους να επηρεάσουν τις αποφάσεις της κυβέρνησης (50.5%), ούτε ότι οι δημόσιοι λειτουργοί θα ενδιαφερθούν περισσότερο για τη γνώμη

τους (52.2%).

Παρομοίως, οι ερωτηθέντες εμφανίζονται σχεδόν εξίσου μοιρασμένοι σχετικά με το αν η χρήση του διαδικτύου μπορεί να αυξήσει την πολιτική τους δύναμη. Αξίζει να σημειωθεί ότι όταν οι χρήστες και οι μη χρήστες εξετάστηκαν χωριστά, φάνηκε ότι οι χρήστες τείνουν να έχουν πιο θετική στάση όσον αφορά τη δυνατότητα του διαδικτύου να βελτιώσει την κατανόηση της πολιτικής, γεγονός που θα μπορούσε να υποδηλώνει ότι η χρήση του διαδικτύου μπορεί να έχει κάποια θετική επίδραση στην (εσωτερική) πολιτική επάρκεια των χρηστών.

Διάγραμμα 5.2

Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε με τις παρακάτω προτάσεις σχετικά με την ελευθερία της έκφρασης;

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ

Σύμφωνα με τα δεδομένα, παρόλο που οι περισσότεροι Έλληνες έχουν ισχυρά αισθήματα υπέρ της ελευθερίας της έκφρασης, δεν θεωρούν ότι το διαδίκτυο είναι ένα ασφαλές περιβάλλον για να εκφράσουν τη γνώμη τους.

Όπως δείχνει το Διάγραμμα 5.2, περίπου τα δύο τρίτα του συνόλου των ερωτηθέντων δηλώνουν ότι αισθάνονται άνετα να εκφράσουν τις απόψεις τους στο διαδίκτυο. Επιπλέον, σε παρόμοιο πνεύμα, η συντριπτική πλειονότητα δηλώνει κατά 83,6% ότι οι άνθρωποι πρέπει να είναι ελεύθεροι να ασκούν κριτική στην κυβέρνηση μέσω του διαδικτύου, ενώ το 55,1% των ερωτηθέντων συμφωνούν ότι οι άνθρωποι θα πρέπει να είναι ελεύθεροι να εκφράζουν ακόμη και ακραίες απόψεις στο διαδίκτυο.

Ωστόσο, μόλις το 27,8% των ερωτηθέντων συμφωνούν ότι είναι ασφαλές να εκφράζει κάποιος τις πολιτικές του απόψεις στο διαδίκτυο,

ενώ το ένα τρίτο πιστεύει ότι θα πρέπει να υπάρξει μεγαλύτερος έλεγχος του διαδικτύου από την κυβέρνηση από ό,τι υπάρχει σήμερα. Θα πρέπει όμως να τονιστεί ότι οι ίδιοι οι χρήστες του διαδικτύου τοποθετούνται εκ διαμέτρου αντίθετα από τους μη χρήστες πάνω σε αυτό το ζήτημα: ενώ το 50,0% των μη χρηστών είναι σύμφωνοι με τη επιβολή περισσότερων ελέγχων στο διαδίκτυο, μόλις 29,7% των χρηστών υποστηρίζουν αυτή την άποψη. Επομένως, φαίνεται ότι παρόλο που οι χρήστες του διαδικτύου ή “Netizens” δεν θεωρούν το διαδίκτυο ως ένα ασφαλές περιβάλλον πολιτικής έκφρασης, πιστεύουν ότι περαιτέρω παρέμβαση της κυβέρνησης στο μέσο αυτό θα ήταν περιττή και ανεπιθύμητη ή ακόμη και απαράδεκτη.

Εξάρτηση από το διαδίκτυο (Χρήστες)

Διάγραμμα 5.3

Σε ποιο βαθμό θα σας επηρέαζε αν δεν μπορούσατε να συνδεθείτε στο διαδίκτυο από καμία τοποθεσία ή συσκευή;

ΕΞΑΡΤΗΣΗ ΑΠΟ ΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Η εξάρτηση από το διαδίκτυο υπολογίστηκε ζητώντας από τους συμμετέχοντες να αξιολογήσουν, σε μία κλίμακα από το 0 έως το 10, πόσο θα επηρεαζόταν η ζωή τους σε περίπτωση που έληγε η σύνδεσή τους. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι η εξάρτηση από το διαδίκτυο είναι μεσαίας έντασης με τη μέση τιμή να διαμορφώνεται στο 5.2 (std. dev. 3.282).

Επιπρόσθετα, η εξάρτηση από το διαδίκτυο φαίνεται να συνδέεται με τον χρόνο χρήσης. Στο Διάγραμμα 5.4 απεικονίζονται οι μέσες τιμές εξάρτησης από το διαδίκτυο ανάλογα με την εμπειρία των χρηστών του. Είναι προφανές ότι όσο αυξάνεται η διάρκεια χρήσης τόσο μεγαλώνει και η εξάρτηση από το μέσο αυτό.

Αυτό είναι πιθανό να οφείλεται στο γεγονός ότι, αφενός, η χρήση του Διαδικτύου δεν είναι βαθιά ενσωματωμένη στην καθημερινότητα των καθυστερημένων χρηστών, ενώ από την άλλη πλευρά, η εμπειρία των μακροχρόνιων χρηστών τους επιτρέπει να αναγνωρίζουν την

πραγματική αξία του διαδικτύου και να το χρησιμοποιούν πιο αποτελεσματικά χωρίς να παρασύρονται από την απεριόριστη πρόσβαση στο περιεχόμενο.

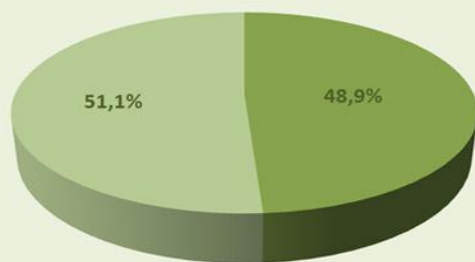
Οι έμπειροι χρήστες εμφανίζονται ως η πιο επιρρεπής προς την εξάρτηση ομάδα χρηστών, καθώς χρησιμοποιούν ήδη το διαδίκτυο αρκετό χρόνο για να το κάνουν μέρος της καθημερινής τους ρουτίνας, αλλά δεν έχουν αρκετή εμπειρία ώστε να μην παρουσιάζουν υπερβολές στη χρήση του. Οι έμπειροι χρήστες, σύμφωνα με τα πρωτογενή δεδομένα, είναι άτομα σχετικά νεαρής ηλικίας που χρησιμοποιούν το διαδίκτυο σε καθημερινή βάση.

Διάγραμμα 5.4

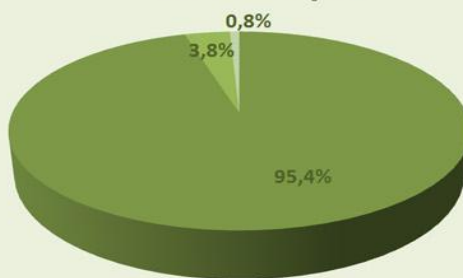
Σε ποιο βαθμό θα σας επηρέαζε αν δεν μπορούσατε να συνδεθείτε στο διαδίκτυο από καμία τοποθεσία ή συσκευή;

Φύλο

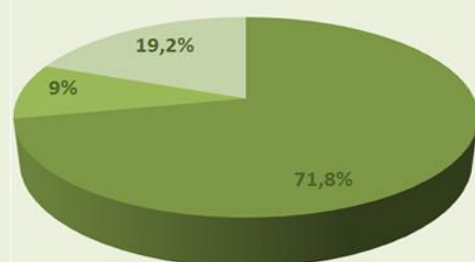
■ Άνδρας ■ Γυναίκα

Εθνικότητα

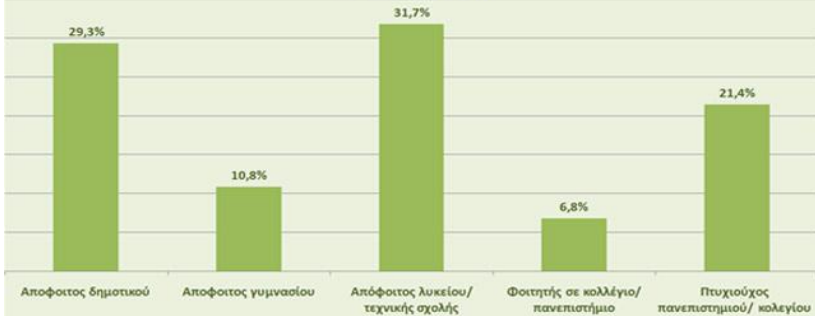
■ Ελληνική ■ Άλλη ■ Ελληνική και άλλη

Περιοχή

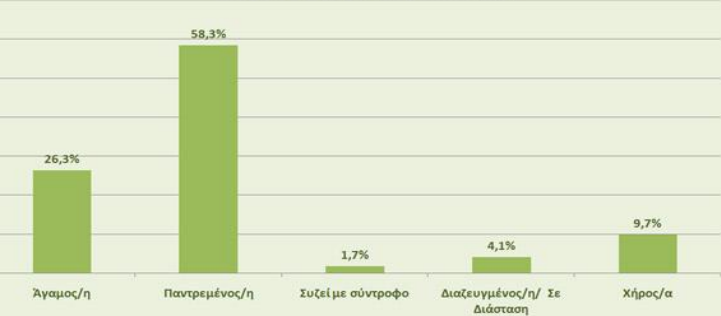

■ Αστική ■ Ημιαστική ■ Αγροτική

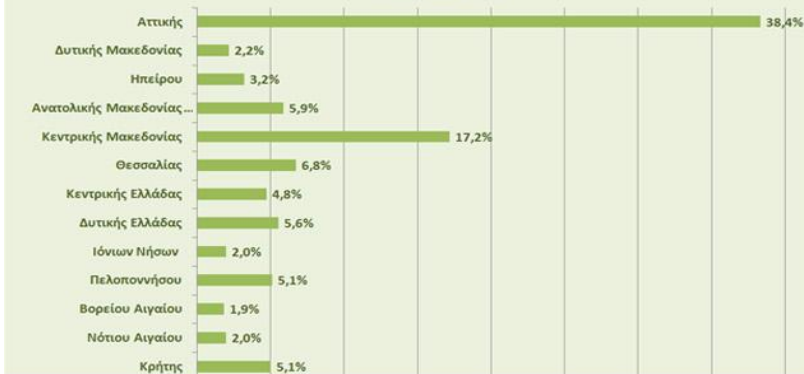
Εκπαίδευση

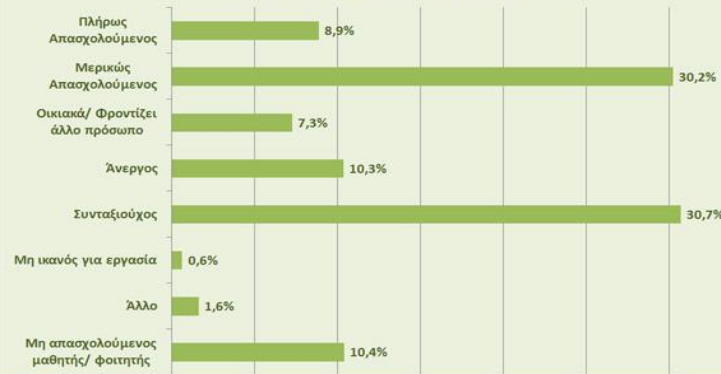
Οικογενειακή κατάσταση

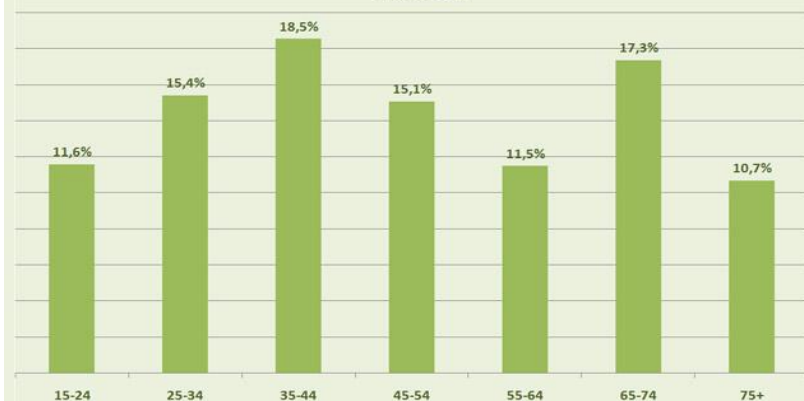
Περιφέρεια

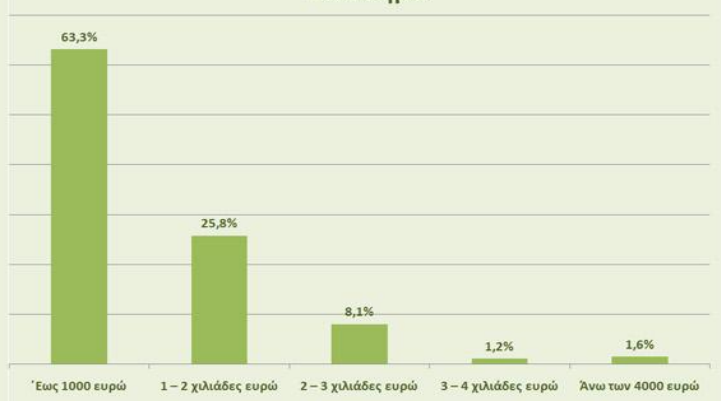
Επαγγελματική Κατάσταση

Ηλικία

Εισόδημα

Δημογραφική σύνθεση του δείγματος